

60

శ్రీశుభమస్తు-అనిభవమస్తు.

500 శ్రీపంచమఖిరహనుమాకాశుభ్యస్తుతు: 7096

1957

114
517

ప్రహార:

ట క భ జ న క్రి

గ్రంథకర్త:

బళ్ళరామరాజు.

1931.

కాపీరైటులిప్తరు 71 [వెల 0—12—0.

కుశలవ

భ జ న కీర్త న లు.

నవరస పూరితములైన చక్కనికీర్తనలతో నిండియున్నది. శైలి కడు
మృదుమధురము. అయిదవహర్షునకు నిర్ణయముగానున్నది. త్వరపడినగాని పో
తులుదొరకవు. వెల రు 0—8—0.

రామదాసు,

భ జ న కీర్త న లు.

భక్తిరస ప్రధానములగు చక్కనికీర్తనలతో నిండియున్నది. దేశ
తారములు. అడుగుకీర్తనలందు పొందుపరచితిమి త్వరపడినగాని ప్రతి
దొరకవు. వెల 0—10.

వరియువారు,—బళ్ళ రామరాజు, తాపేశ్వరం,
రామచంద్రపురంతాలూకా, గోదావరిజిల్లా.

శ్రీ
శుభమస్తు-అవిఘ్నమస్తు.
శ్రీపంచముఖినీ హనుమాన్ శుభకృష్ణయః

ప్రహేద.
నాటకభజన కీర్తనలు.

ప్రంభకర్తః
బల్ల రామ రాజు.

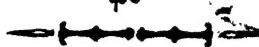
మొదటిసారి 1000 ప్రతులు.
రాజమహేంద్రవరమున
శ్రీరామాప్రెస్ నంగు ముద్రింపబడియె

1931

కాపీరైటురిజిష్టరు]

[వల 0—12—0

ఉ పా దా త ము.

పండితాగ్రేసరులారా

మత్స్యజీతంబగు కుశలవ, రామదాసు, సత్యహరిశ్చంద్ర భజనకీర్తన లిడివరలో జగత్ప్రసిద్ధమైయున్నవి. భక్తిరసపూరి తంబగు భగవంతుని పుణ్యచారిత్రింబు పలుతెరంగుల, నిరర్గళ సహజవాగ్దోరణి, జూపుచునభివర్ణించి, కిరీమిదులినేకు లాండ్ర భాషావధూటి నలంకిరించి యున్నారు.

బాల్య కౌతూహలంబున నాయసమర్థత వెల్లడించితిని. క్షీరోదకన్యాయంబుగా నిందున్న దోసంబుల గణింపకమన్నిం ప సర్వజ్ఞులు పార్థితులు.

ఇట్లు బుధజనవిధేయుడు,

బల్ల రామరాజు

ఇందువచ్చు పాత్రలు.

పురుషులు.

హిరణ్యకశిపుడు—కథానాయకుడు.

శంబరుడు } మంత్రిలు.
శకుని }

దండనాయకుడు.

నారదుడు.

దేవేంద్రుడు.

బ్రహ్మ.

విష్ణువు.

జాబాలి } మునులు.
గాలవుడు }

వజ్రికంఠుడు } సేనకులు.
మందపాలుడు }

కృష్ణుడు.

చూడుడు—బడిపంతులు.

సుందర, కరాళం, సూరిగాడు. } బడిపిల్లలు.
నాగన్న, మొద్దాబాయి }

సాములవాడు.

సృసిహమూర్తి.

స్త్రీలు.

లీలావతి—కథానాయిక.

విద్యుమోస్తి—చెలికత్తె.

లలిత—దాసి.

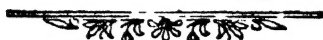
ఇంకను సుందర్బాను, సారముగా వత్తురు.

శ్రీ
శుభమస్తు—అదిష్టుమస్తు
శ్రీ పంచముఖి వీరహనుమాత్ కుభ్యస్మతుః

ప్రహ్లాద

నాటకభజనకీర్తనలు

ప్రథమాంకము.

ప్రథమరంగము—సభాస్థానము.

(ప్రవేశము: హిరణ్యకశిపుడు; శంబరుడు; శకుని;

సుకౌండిల రాక్షసులు)

హర—(పిచారముతో) మాత్యశేఖరులారా.

కీర్తన—నావేరిరాగము—చతురశ్ర

పల్లవి—కాలమెంతివిహరము నమ్ముని! కడుపున బెట్టు

కొనినాశౌరి || కా||

అను—చాలశౌర్యమున్న నేమి జీవ ! చ్చవమువోలె
బ్రదికియుంటి కటకట || కా||

మిత్ర|| కూలిపోయె కుడిభుజమ్మునేటికి

గోడుచెడెను సర్వశూన్యమాయెను

మేలుదినములంతరించి మీదను

మిన్నవిరిగిబడినకితి దోచెను || కా||

2. భూరివిభవ సామ్రాజ్యభోగముల | బూర్తిగనొల్లను
కంటికి నిద్దుర | దూరమయ్యె వినుకు నానుకపథము | గుర్మా
యందా హరి నెదిరించియు॥

మిత్ర॥ మారణంబుసేయుటొండలేకను
మరణమొందుటొండ వానిచేతను
నేరులేదు రామరాజవరదుని
విజ్ఞప్తిగనిన్వ బ్రాణముండగ ॥కా॥

కటకటా! సురాసురలక జేయుచై, దిగంతవిశ్రాంతకీర్తి
నీయుండగు మత్సరహోదరుడు నిష్కారణ మల్పునిచే సంహ
రింపబడునని కలనైనఁ దలచియెఱుగ! ఇంతకును “అవశ్యమను
భోక్తవ్యం కృతంకర్మశుభాశుభ” మ్మను యార్జనచనంబులు
రిత్రయగునే? (తమ్ముని దలంచి) హా! సోదరా! రిపుభయంకరా!

డి. ఆలములోన ముజ్గము ♦ లైన నెరిప్పియు నిన్ను నెవ్వగా
జాలకు; స్వర్గమున్గొని ని ♦ శాచరవీరులుగొల్పనిందునిగా
దోలినవాడ వీవనగ ♦ దుష్టవరాహము నొంపనేగియు
గూలితివేమనందు రిపు ♦ గోరికలెల్లనుదీరె దమ్ముడా.

సమయమునకు నేనేల లేకపోతిని. అయ్యో! భుజో
ద్ధండు లసమాను లింద రనవరతము కైదండ బాసటయైయుండ,
నాసన్నమృత్యుబలముగాక, నీహొంటిగానేలబోదువు ? కపట
వేషమూని, రిపునొంచుట మాననీయు డనుపించుకొనుచున్న
నాహరికి మూర్తిమెట్టిపౌరుషము ? నీచాధమా! స్పృహించునంత

ప్రథమాంకము.

మాతమున నొడలాద్యంతము గగుర్పొడుచు నతిహేయవరా
హూహమేగాని, నీబ్రదుకునకింక నిలేరయ్యుండైవంతమడుగంటి
దదా? అయ్యయో! పరిశుద్ధాత్మకుడగునట్టి సోదరుడిక వాళ్లెల్లు
లభించును?

శంబ—రాక్షసేంద్రా! ఊరడిల్లుమూరడిల్లుము! గతిని
చివదానికి చింతించిన లాభమేమున్నది? కష్టసుఖంబు లోకతి
వళమగునా? కాలానుగుణ్యముగ మార్పుజెందుచుండును.

హిర—శంబరా! అవునది నిజమేకాని, కలనైన నా
మాటకడుగుదాటక, నతివినయమున బ్రవర్తించు విశ్వాస
పాత్రుడగు కుడిభుజమ్ము నిష్కారణముగా కూలిపోవ నే
మొడిచినై తీవ్రించియుండిన సార్థకమేముండను?

శకుని—హృదూ! స్వహాకిగిన సమరజ్ఞానాంధకార
మునబడిన మేమేమిని యోదాగ్నులము? లోకభయంకర
మగు దైత్యకులంబున బుద్ధియు, నిట్టివిపరీతవాక్యములాడ
జెల్లునా? పగసాధించి నైతిమిదమడంప బ్రయత్నింపక నూర
కుండుట వ శకింకముగాదా? గతించిన తమ్ము డెంతవిచా
రించినను మరలవచ్చునా?

హిర—మంత్రీపుంగవలారా! హితముగోరివదించుమీ
పల్కులిసుమంత నామనంబున కూరటకల్గించినవి? కానిండిక
ముందు కర్తవ్యమేమి?

శంబ—దేవా! కర్తవ్యమున కేమున్నది? దుర్మమండ
గునాహరిని వెదకి సాధించుటయే?

హిర—అట్టి ఘోర సంగ్రామరంగమున కురుకుట! సభాస్థానమునగల ఏకులయభిప్రాయమేమి? హరియన్న మా యలమారిగా నెరుంగుడు.

శకుని—దైత్యాశ్రేణరా! దిగ్విజయుండవగు నీకాహరి యు, గిరియు నొకలెక్కయా! వెనుకంజవేయుటకు మేము మాత్రము పిరికిపందలమనుకొంటివా? నీయాజ్ఞానుసారముగా రణంబునకుఁజూక మేమందఱము సిద్ధముగా నున్నారము.

శంబ—దానవేంద్రా! ఆచక్రిగాదీ ముల్లోకములొక్క పెట్టినవచ్చిన వానిపరాక్రమము భగ్నముగావించుటకు మే మందఱము సిద్ధముగానున్నారము.

హిర—దండనాయకా! నీయుద్దేశ్యమేమి?

దండ—దేవా! తనుపాదసాక్షిగా నితివయ్యె న్యము తో నిప్పుడె హరినుక్కొనిచు నుత్సాహముతో నుంటిని.

హిర—బలే! రాక్షససేనారా! నాపూనికకెంతయో బలమైన వాస్తానము లొసంగినారు. మీరిక జాగుసేయక మున్యాశ్రమములను బాడుచేసి, తాపసులనుబట్టి కట్టి, హోమములనుజెఱచి, హరియుండు నెల్లతావులను వెదకిరండు. హవిర్భాగములనుదెచ్చి నాకిండు.

తే. గీ. జగములను ధ్వంసమునుచేసి ♦ సాధుహింస

జరుపఁదానశ్లఘడకున్న ♦ చక్రి, గిక్రి

రణమునందున వానిగ ♦ రవ్వబడంచి

నాశముజేయ నేహరి ♦ నామమిపుడు.

(ప్రవేశము—నారదుడు)

శీర్షస—మోహనరాగం—చతురశ్ర

కల్లవి—హరినివేడుడు సుజనులారా! అభువిదూరు
లారా! ఘనులారా ॥హ॥

అను—నిగుపమధీరా! నిగమాధారా నిర్గుణగోచరని
పుణుడా ॥హ॥

చర॥ దాసవమర్దను తత్త్వవిచారను । తామసభంజను
ధర్మగుణుఁ । వినయముతోమది ననయముదలదియు ।
వేషకమీఱగ నాడుండా ॥హ॥

2. ప్రవిమలరామకవినరదఁ । బ్రీస్తుతిసలుటగ నఘమద
గుఁ । భవనాశుండాతారకనాముని బరమాత్ముడని
దెలియండా ॥హ॥

హిర—(ఆలకించి) ఆహా! నారదుడుగాబోలు వచ్చు
చున్నాడు. (చూచి లేచి) నారదా! రమ్మ కూర్చుంచుము ?
నీవెచ్చటినుండి బయలుదేరి వచ్చితివి ?

నార—అసురనాయకా! ఇప్పుడే బ్రహ్మసభ కరిగి
వచ్చుచుండ, మార్గమధ్యమున పాపము నిష్కారణము నీయ
నుజమ్మతి స్ఫురణకురాగ చూచి పోదమని వచ్చితిని.

హిర—నారదా! నీవిశ్వాసమెంతని కొనియాడుదును?
నిక్కముగా నీవాపాదిభక్తుడవైనను, నాకు బ్రాణసముండవని
వదించుచుంటిని? మాయోపాయముజేసి దుర్మార్గుడావారి

వరాహరూపమున మనీయసోదరు నంతఃకుడించి దైత్యకు
లంబున కెంతఃకుడి వాల్చిల్ల సెనో చూచితివా?

నార—(తనలో) మాయకుని మాయచేతనే మాకు
వలయును. అదియునుగాక నాకు కలహాపీయుడన్న సార్థక
నామమున్నదియేకదా (సృకాశముగా) దానవరాజా! హరి
మాయలు నేనెరుంగనివా? నీవింక వేరచెప్పవలెనా?

తే. గీ. హరియలన్నను సామాన్య ధనితలంప
వలదుమాయల మారి యె ధవ్వరినైన
కన్నుగప్పును; దైత్యుల ధగర్వమడతు
ననుదు మీతోడవైరాబు ధగనుచునుదు.

మీరుమాత్రానునుక్షణమేమరి యుండరాదు.

హిర—నారదా! అది నేనెరుంగును. అందువల్లనే
వానివధోపాయ బ్రయత్నము లాచరింపుచున్నవాడను.

నార—హరివధోపాయ మెట్లుగోచించితివి?

హిర—నారదా! అగోచనకేమున్నది.

కీర్తన—ధన్యాసిరాగ—చతురశ్ర.

పల్లవి—నామదిగ్గిల యూహనుడెల్పెద । నారద
సాంతముగా వినుమా ॥నా॥

అను—క్షేమమెంచి యాగోచనజెప్పుము । జీవితము
డగ మఱువనుసుమ్మా ॥నా॥

మిత్ర॥ తామసగుణమూని గలచివైచెద
ధారుణి నెల్లను; మునిజనజపతప

హోమకుండముల జెరచి సాధువుల

నామమాత్రముగ జేసి చూచెదను ||నా||

2. సురగరుడోరగ యశకిన్నరుల ! జూపుమందునా
శ్రీహరిజాడను ! కరవాలంబులు జూపిలోకముల కల్లోలంబొన
రించెదబూర్తిగ||

మిత్ర! సరులగిరుల మృగపక్షికులంబుల

నాశనంబుజేతు నాగరంబుల

వరుసనింక జేతు గానుపించడె

వైకుంఠుండి కెక్కడిదాగునో ||నా||

సర్వము నాశనమొనర్తును? పాపాత్ముడగు హరిని
వెదకి సాధించును.

నార—వైలేంద్రా! నిజముగా నీవంతటి బలపరాక్ర
మంతుడవే! సాధియము లేదు. కానినామాటవిచారవిశ్వసంపుము
చ. భుజబలవిక్రమంబున • తిపోధనులెందఱి నైన జూపు వా

రిజపతపంబులన్నియుహరింపుములోకములన్ని గాల్చియున్

ప్రజలనుహింసజెట్టియును • పాయములెన్నియొబన్ముమైనవా

రిజనయనుదు గప్పెడు • లేవనలొలిప్రయాసనొందినకా

హరియన్న నీవేమో యనుకొనుచున్నావు? మాయ
లకు మాయాతీతుడు. నీకంటె పన్నగడల దసమానుడని
యెఱుంగుము.

హిర—నారదా! అయిన నా కేయపాయమున నాపా
పాత్ముడు గోచరించును?

నార—దై తేంద్రా! నాకుదోచిన చక్కనిమార్గము కటి యుపదేశించెద. నీవు తిక్కరణశుద్ధిగా నట్లానర్చెదవా?

హిర—నారదా! నీవంటి ఋషిసత్తమునుపదేశించు, నియతినాచరింపనంతటి మూర్ఖుడందై నానుండునా? ముమ్మాటికి నాచరింతును. దయయుంచి సెలవిమ్ము.

నార—దానవనాథా! కోరనిదె తడవుగ నెల్లకామ్యార్థములొసంగు పరమేష్ఠినారాధించి, సర్వదిగ్విజయంబులగు వరంబుల బడసినగాని నీకాహరి లభ్యంబుగాదు. ఒకవేళ నీవాహరిని కనుగొనినను, రణంబున నిగ్రహింపజాలవు. నీవంటి మహాశూరులతని చక్రానల జ్వాలల నంతమొందినవారెందరో కలరు. తెలిసి నిష్కారణమేల హరిచేత మడసెదవు? నాహితమువిని నీవనశ్యమట్లానరింపుము

హిర—మహాప్రసాదము? నారదా! నీహితోపదేశ మెంతయు జ్ఞాఘనీయము. తపోమహిమచేత విధాతను బ్రసన్నుని కేసుకొనుట కిప్పుడే మందరాద్రీ కరిగెద.

నార—మంచిది. నీకుశుభమగుగాక! నాకికసెలవు. (స్వగతమున) కలహబీజమునకిదియే ప్రారంభము నాప్రయత్నమెంతవరకు కొనసాగునో చూచెదగాక.

(నిష్క్రమించును)

హిర—మృత్రిసత్తములారా! నారదహితోపదేశకఠంబున విధాతనారాధింప మందరాద్రీకరిగెద. మీరికసప్రమత్తులరై యుండక, రాజ్యభారము వహింపుడు.

శంబ—స్వామీ! మహాప్రసాదము? మీకుశుభమగు
గాక!

హిర—అమాత్యులారా! నేటికి కొలువుచాలింతము
శంబడిశకు—చిత్తము.

(నిష్క్రమింతురు)

ద్వితీయరంగము—అంతఃపురము.

(ప్రవేశము: లీలావతి, విద్యుమోష్ఠి.)

లీలా—(విచారముతో)

కీర్తన—హిం—లోడిరాగము శిశి.

శల్లవి—ఏమిసేతునే! ప్రాప్తశుభింకరాదాయే || నే||

అను—క్షేమముచూచారమైన | చెలియతెలియ

రాకున్నది || ఏ||

చ|| తామసమేలనువారిపై | తనకుదపమదేలనమ్మ |

కోమలినారనాడీక్రియ | కులనాశనమొనరింపగ |

బ్రేచునటించి-మాటలుపెక్కువచించి- దనుజస్వామిని

మన్నాధునిటుల - సర్వపరిత్యాగుడేసి || నే||

2. నేలవిడిచినాముశేయ | నేర్పరితనమానే; భక్త |

లోలుడు బరమాత్ముగెలువ | లోకములన్నియుజాలునె

కాలమిటులమూరె | మముగాచవారులేరె - పరిపాల

నమ్ముశేయకున్న - క్రుభువురామకివివరదుడు || ఏ||

కలకటా! హితముగోరి నేనాహరిపై బగవలదని యెంత
తజెప్పినను వినక, మన్నాఘట పట్టదలబూని తపమునకేగి
యీతవరకు రాడయ్యె నేమిసేతును?

సీ. వినడాయెనే! మేలు ♦ గనడాయెనే! కూర్

తనమేలనే! ఘోర ♦ తపమదేల

తగదంచుమనకిట్టి ♦ పగలంచు మ్రొక్కిబో

వగ నడ్డు పడిగోర ♦ వ్యర్థమాయె

కలలోననైన న ♦ వృల్లకైన హితోడ

చలమూనుపతియంచు ♦ దలుపనైతి

మతిలేదు కాలవీ ♦ గతిమారెనాప్రాణ

పతివీడి నిమ సొబు ♦ బ్రదుకలేను

గీ. కుశీభజస్మగుతమ్మని ♦ గోలునోయి

జగము గ్రుగియు వగచు రా ♦ క్షుసవిఘ్నము

నార దుపదేశమునలోక ♦ నాఘతోడ

వినక బగబూనదగునమ్మ ♦ విప్రమోక్షి.

జగదీశ్వరు నిర్జించుటకు బరమేశ్వ! వగభావమా
కారణము? ఇట్టి పిచ్చి తలపు నాఘనికేగలెను? అమ్మా!
విద్యుమోక్షి! నాకంతకంతకు గర్భభార మధికమగుచున్నదే?
ప్రసవదినములుకూడ సమీపించుచున్నవి. ముందేమి జరుగ
నున్నదో తెలియరాకున్నది.

విద్యు—అమ్మా! సమయోపతముగనిచ్చకపుమాట
లాడి మానులు ప్రభువులను తమమాయవలలో బడవేసు

కొంగురు అయిన నేమి? జగదేవీకుడగు నీనాథు డాబద్ధము
వరముల బడిసి సత్వముగ చెచ్చును. భయమునలడు. ధైర్య
మూనియును.

(కృపేశము:—దేవేంద్రుడు.)

(స్వతమున) కృప! సురలోకపాత్రుజ్యాధిపతి నయ్యు
డైత్యాశము కు క్షణక్షణమొందియుండచీక పాగ్రిమరచేత
బెట్టుకొని కాలము గడిచుచుంటివి. నాజీవితము “దినదినగం
డము వేయేడ్చాయువ” వృట్లున్నయది. మరల నీహిరణ్యకశిపు
దొక్కకు బ్రహ్మనుగూర్చి తపముసేయవేగెనుగదా?

మ. అకటా! మొన్నటిదాక మమ్ముల హిరణ్యముందు
బాధించి కుటరుజేమించి గతిచె నింక సుఖము డ్డ
మాన్య నొందుగ వీ. అక డాకాశవరప్రసాదమున నే
హో కేవాచామర; నా. అహోద్వితలనాథు డాహరిని
రక్షించి నాధుడగు.

పన్నుచు నానుచు డై భుజబోధిక్రిమదాతిశయ
మున కచ్చుగానక, పీచుగొడి ముల మాపురివంకజూడక
మానమ. పునఃమిత్ర కిశిత బాధన పరివారములతో నేను
మరల నేగిరిగహ్వరములతో బరువె త్తకవీరమ. మరియు వీని
భార్య గర్భస్థశిశువుకొడ కొన్ని నాళ్ళకు దృఢినతె చెలరేగక
మానడు. ఎప్పుడికప్పు డిటు గుండెలవలుచుండ, నంతభోగ
మున్న నేమి? విభవనామాజ్య మొతయున్న నేమి? సరియే!
కానున్నది గాకమానడు. గర్భస్థశిశువువైన చెగటాచ్చిన భవి

తన్మయున రాబోవు యువద్రోవము కొంతజక్కబడుననిగదా
యూహించి నచ్చితిని. నాకార్యమేల మఱువవలయును.
[ముందునకు బరికిమించి] ఆహా! ఇదియే లీలావతంతఃపుర
ము రాజలేకుండ మహాపతివ్రతాతిలకమన జెల్లునీమె శుద్ధాం
తఃపురమునకు నేనెంత యవివేకుడనై చొరబడుచుంటిని? చొ
రబడకున్న నెట్లు? నావంటి పురుషశ్రేష్ఠున కిది సాహసకార్య
మగునా? ఇట్టి విపరీతాంశమున తప్పకీట్టిదియే సాహసమన
బడును. ఆలోచించిన కార్యభంగమగును. లోనికేగెదగాక.

(అని లోనికేగును.)

విద్యు—(చప్పుచువిని) అమ్మా! ఎవరోవచ్చుచున్న
ట్లున్నారు అడుగులచప్పుచు వినబడుచున్నది.

లీలా—చెలీ! శీఘ్రముగాబోయి చూచిరమ్మ.

విద్యు—(పోయిచూచి మరలభయముతో ప్రవేశించి)
అమ్మయ్యో! ఎంతమోస! మెంతమోసము! నామనం బాం
దోశమునొందుచున్నదమ్మా? నోటమాటరాకున్నది తల్లీ!

(అని తల్లడిల్లును.)

లీలా—(గద్గదస్వరముతో) ఏమే! అట్లు కంటించి పో
వుచుంటివేమే? ఆవలజరుగు భయానకవిషయమేమే?

విద్యు—[గజగజవణకుచు] అమ్మా! సుందరసుకు
మారు డైనచో పరపురుషుహాక్కరుడు మన శుద్ధాంతఃపుర
మున బ్రవేశించెను.

లీలా—(ఆశ్చర్యభయముతో) ఏమీ ! పరపురుషా
కృతియేనా? అశాశ్వరమున బ్రవేశించెనా? నిజముగా నీ
నేత్రములతో వానిం దిలకించితివా? లేక కలగంటినా?

విద్యు—అమ్మా ! నేనేల మీలోడ మంతనములాడు
'దును. నామాటలు నిక్కువములు! నిజముగానే కండ్లారవానిం
దిలకించితి.

[తొందరగా నివ్వరురు ముందునకు వత్తురు]

[ప్రవేశము—దేవేంద్రుడు.]

దేవే—[లీలావతినిజూచి స్వగతమున] నవనూవన
లావణ్యరూపులేఖానిలాసయగు సపరలక్ష్మియో యన నిజ
నచ్చెలితో నాకట్టెదుట సాక్షాత్కరించిన దీమయేగాబోలు.
దైత్యరాజగృహిణి. ఇప్పుడు నాకర్తస్యమేమి?

లీలా—[నివ్వరపడి ధైర్యముతో] అయ్యా ! నీవెవ్వ
రవు? పోతున్నగొరైన చొర సత్యమును మదీయ శుద్ధాంతః
పురమున కెల్లు బ్రవేశించితివి? పరపురుషుని మూలధనులగు
స్త్రీజనావాసమున కాడ్డలేకయే రావచ్చువా?

దేవే—అబ్బలా ! నీవన్నది నిక్కువను? స్వర్గలోకాధి
పతియగు దేవేంద్రు డీపాటి నీనుమెఱుంగనివాడుకాదు. అయి
నను కార్యాంతరమున బ్రవేశింపవలసివచ్చినందులకు మన్నిం
పుము.

లీలా—మూసదా ! నీకునునిపోయినదాయేమి? స్వర్గ
లోకాధిపతిని, దేవేంద్రుడనని, విట్టపిగి యుక్తాయుక్త మెఱుంగ

నమ్మమిది? నీకు మూలోగల కార్యాచరణములెవ్వి?
 'చాలు' 'చాలు' కీర్తించుచు నులిపొమ్ము. లేకున్న నీస్వర్గ
 సామోద్యోగిత్యమిదికంటా చలగును.

జైలాగ్

కీర్తన—మూల్యోష్ రాగము—తిక్క.

వల్లవి—ఖలమతీ! జడమతీ! కన్నుగానవో! నీవు॥ఖ॥

అరు—దలుపవెరాదగుకేశు! ధృతఃపురమని యెరు
 గవె ॥ఖ॥

చర—బయిడదేననాధుడని! బల్కెదేల సిగ్గులేక! నిలువతగదుపోపొమ్మిక! నిరమతీ! యోగ్యుతి ॥ఖ॥

దేవే—చాలి—గురవతీ! గురవతీ! మలలిపోమనా!
 నేను ॥ను॥

అరు—మూలసాహసముగాదే! ముచ్చోరిపబెదరు
 దునే ॥మ॥

చర—పడకదొంగనెకపు నీ! రృషశిశుమృతిజూచియు
 బిరపనేడనునమ్మియు! బిడిమేల! తాళిమిక! మ॥

లీలా—ఇక ఘోరమా! యితద్రోహమా! హం
 తకా! నిన్నేమనంగురా! హంతమూరియునుకసియబలల! పై
 జూపగపొరుషమా! స్వాంతమాగు కా! సింతలేచెధర్మ! చీతరామకవిమమనాక్షి ॥ఖ॥

అయ్యో! పాకశాసనా! భగ్నాధర్మవిచక్షుడుడవు. త్రి

లోకాదినాధుడవట్టి నీకు నిర్నిమిత్తముగ మనీయగర్భచేర్చదన
బుద్ధి వాడనునేల? దాననీకుగల్గినమహానర్థకమేమి?

దేవే—తరుణి! నీవడుగుపల్క కేమని సమాధానమి
య్యగలను?

చ॥ పరమపతివ్రతామణివి ♦ బాహుబలుడగుదైత్యరాజమం
దిరముననుండురాణివి వ ♦ ధా పగమానసమూడుజాలిము
ప్పిరిగొను; నీకుగర్భమున ♦ హింసముచూకువిరోధగాన,ని
ర్జర హితమెంచికాంతనిను ♦ జంపకదప్పది కేమిసేయుదున్.

స్వజనాభిమానము నన్నెంతయో పురికొల్పుచున్న
యది. గన్తునేనిప్పనికిర్మపరుడై మైననుబూనుకొనియున్నాను
లీలా—అయ్యో! సురనాథా! ఇదేమిన్యాయము?

చ॥ కలవుననుస్త శీపులకు ♦ కష్టమఖ బులు, వారికర్మయే
తెలియగకారణంబగుల ♦ దైన్యవిజాముననిర్మమే
బలుడవు, ధర్మమార్గపర ♦ పాలన మేముచేట్టి నీపుకాం
తలనొంజ పజాచెనివు ♦ తామిమికింనుచాత్యచేకులున్

గర్భస్థపిండమెప్పుడో ముష్టదెచ్చునని నీవంటి వాడి
పునికిప్పడుమాత్రము తొందరపడకూడదు. భవితన్యమెవ్వ
రెఱుంగజాలరు? నీవు నాసోదిరుడవు! దీనురాల! నబలను!
శుద్ధాంతఃపురవాసను. గర్భిణిని. నాయందు కిటాక్షముంచి
మారుమాటాడక జనుము.

దేవే—సాక్షి! నీవు నాకున్యాయమార్గముపదేశింప
నక్కరలేదు. నేనువచ్చినపని పూర్తియగునంతవరకు వెడలు

వాడనుగాను. స్త్రీనభాపాతకమైనను, శిశుహత్యాదోషమున కైనను వెనుదీయను. అన్నిటికంటె నమరసంగక్షణోపాయ మొకటి నామనంబున వేరునాటియన్నది.

లీలా—మూర్ఖా! నీకాడుదోడబుట్టువులున్న నిట్టిగర్భ నిశ్శేదకముగా మార్చివేయుండవు. నావతియే నాచెంతనున్న సిగపూవునైనవాడజేయగలసామర్థ్యమునీకుండునా! నిర్భాగ్యుడా! నావంటి సతీతిలకమునకెగ్గినది, నీవమరి సరక్షణము జేయుచువా? తీవ్రమగు నాశాపమువలన నీసామ్రాజ్యమంతరింపదా! నీకులము మచ్చుగలియదా? నీయశమకుంటదా? నావేడికన్నీరు నీకును, సిలోకమంతకును నాశనహేతువని పూర్తిగ నెఱుంగుము.

దేవే—కాంతా! నీవాడుబల్కులకింతవరకు సహించితిని. నీవెంతపొరుషముజూపినను నాపూనిక నిసుమంతయు మాన్పజాలవు. తారతమ్య మెఱుంగికి నోటికివచ్చినట్లు నీవెంత ప్రేలినను లాభములేదని యెఱుంగుము. నీవే మోశపితువని భయపడి నాపూనిక నిసుమంతయు మానుకొను వాడనుగాను నీశాప మొక్కటి భరించిన భరింతునుగాక నామొనర్చిన సాహసమున కెన్నికొట్టి జీవరాసులు సుఖమొందెద రనుకొందువు. కావున త్వరపడుము. నియిష్టజైవమును ప్రార్థించుకొనుము.

లీలా—(భయముతోవడకుచు) హా! దుర్భరము! దుర్భరము! సురనాయకా! మానవంతుడవగు నీవంటి వాడిట్టి దారుణకృత్యమునకు బాల్పడిన నేనేమి చేయగలను?

జైలాగ్.

కీర్తన—హిం—ముఖారిరాగం—తిశ్రీ.

పల్లవి—ఇంతదోహమా! నీ ॥కిం॥

అను—కాంతుడులేకుండజూచి । కంతముదెగనటుకు
దువా ॥ఇం॥

చర॥ సుంతమైనదయలేదా । చూడుమున్యాయమువలదా ।

కాంతనబలనార్తురాల! స్వాంతమునందెంచుమయ్య ॥ఇం
దేవే—పల్లవి—నోరుమూయుమా! నీ ॥నో॥

అను—వేరుమాట లేలచావు । విధియని తలపోయు
మతివ .నో॥

చర॥ కోరికనో నీగర్భము । జీరిచంకముండకుండ । మార

ణకేనెదనమ్ముగా । మగున జూడు కరవాలము ॥నో॥

లీలా— పాపీ! నీకరవాలము । పాడుగాను దుర్మదాంధ ।

శ్రీపతిరారాసమయము । చేరవీసి దీనురాల । కాపా

డుము నన్నురామ । కవివరవా! బ్రణమిల్లుదు ॥ఇం॥

హా! ప్రాణశ్వురా! (అని మూర్ఛిల్లును)

విగ్న—(ఆత్రేయతో) అయ్యయ్యా! యీ యము
మూర్ఛిల్లినది చూరాత్ముడిమె . నేమిచేయ దలచియున్నావో
గదా? నాకన్నులతోనిందుండి చూడజాలను.

(నిష్క్రమించుచున్నది)

దేవే—అక్కటా! ఇప్పుడు నాకేమియు దోచకున్న
యది. శిశుహత్యాదోష మెట్లయినను తప్పకయుండ, నీ శ్రీ

వధా పాతకమునకుగూడ బాల్పడనా? అయినను నావంటి
వాడి దారుణమాచరింప నెవ్వరైన విన్న నవ్వరా? నాకిప్పు
డీమె పూర్తిగా చేతికి జిక్కినది.

తే. గీ. చంపకేయాడకున్నదీ ♦ సాధ్వినమర

లోకమునజేర్చి చెఱవెట్టి ♦ పాకటముగ

బ్రసవదినమున ససువును ♦ బట్టిగోయ

దీరుమాగోర్కలింక వి ♦ చారమేల॥

కావున సత్వరమీమెను నాకమునకుగొనిపోయెడగాక.

(తెరపడును)

తృతీయరంగము—అరణ్యము

(ప్రవేశము: దేవేంద్రుడు; లీలావతి)

లీలా—(కన్నీళ్లుగార్చుచూ) అయ్యో! సురనాథా!
నన్నెందులకేడ్చిందెదవు? మూర్ఛిల్లియున్న నన్నేల నీళ్ళకరా
రణ్యప్రాంతమునకు దోహానిచచ్చితివి?

కీర్తన—భాగేశ్వరిరాగం—చతురశ్ర

పల్లవి—తగునా! సురనాథా! నిం । చాస్పదమ్ము! నీ
కింతదారుణము ॥త॥

అను—పగబూనియునార్తు రాలనిటు చెఱ । బట్టద
గునె? దిట్టతనమె? కటకట

చర—మనవివినుము దయనుగనుము నీవిక । మఱలి
పోమ్ము, మఱచిపోమ్ము వై రముఘనతగాదు హింసబెట్టబో
కుము । కాంతనయ్య! గర్భవతిని, విడువుము ॥త॥

(2) కరుణితుము బ్రతిమాలెద దుష్కర । కార్యమేల నొనరించెదనద్య । శరణున్న జాలిబూనదగవా । సర్వనా శనంబగుననినమ్ముము ॥౩॥

అక్కటా! సోదరభావమున నిన్నెంతవేడిన నిసుమంత యైన జాలిబూనకున్నావు! రాశినైన కరగించునాయేడ్పు పా మాణహృదయుడవగు నీకేమియు విసబడుటలేదు. (భర్త నుద్దేశించి) ఈ! ప్రాణేశ్వరా! నన్నీకూర్చుని బారినుండి తప్పింపవా? నాయాపదనివారింపవా?

దేవే—కాంతా! తపముచేసిన నీనాథుడేకీరి నిన్ను గాపాడును. నీవెంతయేడ్చినను, నాకముచకుగొనిపోయి చెఱ వెట్టికమానను. సాగుముగా నావెంటరాక పెక్కుమాటలాడి పోవేని నీతల వ్రక్కలించుటకిదిగో నా నందు వజ్రాయుధ మున్నది బాగోర్త.

లీలా—ఓరీ! నీవజ్రాయుధమునల్ల కాపగాను. నీస్వర్గ సామ్రాజ్యధి పత్యునిబానిపోను. నీవంశము నిర్వంశముగా ను. మూర్ఖానస్థానన్న నన్నింతవరకు చెచ్చితివిగాని లే కున్న నాకంతమున బ్రాణములున్నంతవరకు నీకొడబడి నీవెను వెంటనత్తుననిదలపోయకుము. స్వప్నముననై నదలపోయకుము.

దేవే—ఏమేమీ! మంచిసాచి యింతవరకు జెప్పితిని గాని యీపాటి మహాకార్య మొనరించుటంతకావలయు. లేము. కాలయాపననుగుచున్నది.

(బలాత్కరింపబోవును)

లీలా— (రోదనమునయుచు) అయ్యో! అయ్యో!
 నీచాత్మా! నన్నంటకు మంటకుము ఆర్తనై విలపించు నాయా
 పదనివారింపనియరణ్యమున నొక్కరైన లేకుండిరా! ఓవన
 దేవతలారా! వన్యవృక్షసంఘములారా! మునిపుంగవులారా!
 తరులతాదీలారా! నన్నిక్కూరుడు మన్నాధుడులేకుండజూచి
 చెఱవెట్టకుతూహలముతో గొనివచ్చుచున్నాడు. మీరెవ్వ
 రైన నామొననాలించి రక్షింపరా! రక్షింపరా!

(ప్రవేశము; నారదుడు)

నార—(దూరమునజూచి) ఏమిది? నిష్ఠారణ్యప్రదేశ
 మున నబలార్తారవము వినిపించుచున్నది? (నిదానించి)వా
 డెవడో నక్తంచరుడొక నాగీర్తియును బలాత్కరింపుచున్న
 వాడు! (పరిశీలించి) కాను! కాను! దేవేంద్రునివలె నున్నా
 దేమిచెప్పుమా! సూరియమేమి? నిక్కము? నితఃపేద్యుడే!
 ముగురులు చెదరనేప్పుచున్నవాడు చెదరుచెప్పుమా? నిష్ఠ
 ఆకేగి విమర్శించెదగాక—(దగ్గరకేగుచు)

దేవే—(చూచి) మునీంద్రా! నమస్కారము (నమ
 స్కరించును)

నార—విజయూధవ! సునాశీరా! ఇదేమిదారుణమీ
 మెయెవరు?

లీలా—(మునిపాదములబడి) మునీంద్రా! రక్షింపు
 ము! రక్షింపుము.

నార—దీర్ఘసుముగలీభవ! అమ్మా! భయమువలదు
లేమ్ము! (అనిలేననెత్తును)

దేవే—ఋషిచంద్రమా! కలివ్రతాలలామయనబధ
గునీమి హిరణ్యకశిపునిల్లాయి! నేనీమెను నాకమునకు గొని
పోవుచుంటిని.

నార—(అశ్చర్యముతో) ఏమేమీ! హిరణ్యకశిపు
నిల్లాలా! నీమెను నాకమునకు గొనిపోవుచుంటివా?

తే. గీ. లోకకంటక భుజబలో * దేవుడైన
చైత్యరాజేంద్రరాణి * సద్ధర్మచరిత
నీమెగొనిపోవ కారణ * మేమిచోర
వృత్తి దగునొక్కొ నీవంటి * యుత్తమునకు.

నిష్కారణముగా నీమెను నాకమునకు గొనిపోవుటల?

దేవే—నారదా! కారణముండియేకదా గొనిపోవు
చుంటిని. ఎను మీతరుణీమణి గర్భస్థపీడము దేవగణ శత్రుస్థా
నముగాన వానినుక్కడింపవలయునను నూహతో పునవించు
వరకు నీమెనునాకమునందు చెఱబెట్టుటకు గొనిపోవుచుంటిని.

నార—దేవేదాగ్రి! నీవెంత పొరబడితివి. ఈమె గర్భ
స్థపీడము దేవగణశత్రుస్థానమచుటకుమారు మిత్రుడనుము.
అతడు కేవలమానారాయణ పాదభక్తుడగునని నమ్ముము.
నేనీరహస్యము బ్రహ్మచలన నొకనాడరింగితిని, కావున నిక
నీవేమియు దుర్మార్గమూలోచింపకుము.

దేవే—మునీందా! తెలియక పొరచాటానరిందితిని. క్షమింపుడు (లీలావతినిజూచి) అమ్మా! లీలావతిదేవీ! యుక్త యుక్తమెఱుంగక నిందుగర్భవతిని నిన్నంతయో శ్రమబెట్టితిని. నాయందు కటాక్షముచి మన్నింపుము. తల్లీ! నిన్ను మరల నీయంతిపురికి గొనిపోయెదరమ్ము.

నార—మహేందా! వలదు. వలదు. ఆమెపతివచ్చు దనుక మదీయాశ్రమమున నే యుండును. నీవికజనుము.

దేవే—చిత్తము. (నిష్క్రమించును.)

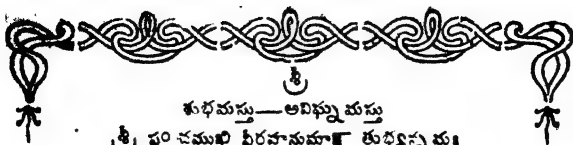
లీలా—దేవా! తమయనుగ్రహమున బ్రదికితిని.

నార—తల్లీ! దైవానుగ్రహమనుము. రమ్ము. నాయా శ్రమంబున కొన్నిదినములుండిన పిదప నిన్ను నీనాథునకు సురక్షితముగా నప్పగింతును.

లీలా—మహాత్మా! తండ్రివలె నన్నాదరించు మీ యదియే భారము. తనముచేసిన మన్నాధుపవచ్చు దనుక దమయాశ్రమంబున నే మీవల్ల ధర్మాధర్మము లెఱుంగుచు కాలక్షేపము జేయుచును.

నార—తల్లీ! నీకు శుభచుగుగాక! రమ్మపొదమ్ము. (స్వగతమున) ఆహా! ఇదియే మంచితరుణము. ఎట్టులో నేనీ మెకు నారాయణ మంత్రముపదేశించెద నందువలన నీమెగర్భ స్థ శిశువునూడా భగవద్భక్తుడగును. లోకమునకు మహాప కార మొనర్చిన వాడనగును.

(నిష్క్రమింతురు)

శ్రీ కుభమస్తు—అవిఘ్నమస్తు
శ్రీ పంచముఖి వీరహనుమాన్ కుభ్యస్మయః

ప్రహార

నాటకభజనకీర్తనలు

ద్వితీయాంకము.

ప్రథమరంగము—మందరాద్రి.

[ప్రవేశము:-తపసివేషముతో హిరణ్యకశిపుడు.]

హిర—[కరములుమోడ్చి ధ్యాన్యమభినయించి]

కీర్తన—మోహనరాగము—చతురశ్ర.

పల్లవి—జయజయహిరణ్యగర్భవిధాతా ! జయజయ
తు సృష్టితేతా ॥జ॥

అను—దయనురారా ! నయముమీరా ! దైత్యదా
సుని మొలచినరా ॥జ॥

చర॥ అనవరతము నిన్నుమనమునదలచెద । కమలకు
గన్నదవేరా । ఘనతగాదా ! గానరాదా ! కమలగర్భ । నీకిది
మర్యాద ॥జ॥

2. కమలబాండధక్త - కరుణాసాగరమొక్కి - కరములు
మోడ్చెదసయ్యా । సమయమయ్యా ! సాకుమయ్యా ! సర్వ
సాక్షివివేగదయ్యా ॥జ॥

దేవా! కమలాననా! నిరంతరమాహారపానీయములొల్లా
కనిన్ను గూర్చి తపంబానరించుచున్న నాయెడ నొక్కింత కరుణ
జూపకున్నవిదేవిధర్మము? తండ్రీ! నిన్ను గొనియాడ నేనే
పాటివాడను?

సీ. కమలగర్భవిరించి • కరుణామయవిధాత

పరమేష్ఠిననుబ్రావు • శరణుశరణు

సర్వభూతములందు • సమదృష్టి నొప్పారు

జగధీశ! నానమ • స్కారమిడిగొ

భువనసృష్టికిస్వయం • భువ్రుడవై జన్మించి

పుకృతికర్తవనంగ • పుణతులికొ

తీగుణాత్మకుడవీవు • నిగమవేద్యుడవయ్య

గురువిలాసుండ జో • హరులివిగొ

గీ. రారచతురాన నాపదో • ధారకుండ

వయ్య! వాణీశ! నినుగొల్తు • నయ్యమొక్కి

దేవమాంపాహి! మాంపాహి! దివ్యహుప

యనుచు నేప్రాద్దుబ్రాధింతు • నజడనిన్ను.

[బ్రహ్మసాక్షాత్కరించును.]

బ్రహ్మ—ఓయీ! దానవేంద్రా! నిధికి కడుమెచ్చి

తి. నీకువలయువరంబడుగు మొసంగెద.

హిర—దేవా! కరుణామయుడవగు నీవు నన్ను
రక్షింప వరంబు లొసంగవచ్చుట నాయభీష్టము నెరవేర
కుండునా? తండ్రీ! నాకోర్కెను విన్నవించును వినుండు!

సకల శ్రీయోదాయకమగు నింద్రత్వమును, యశస్సాంద్రంబగు నశేయత్వంబును బ్రసాదింప గోరుచున్నాడను.

బ్రహ్మ—కుమారా! దుర్ఘటమగు సమరత్వమొసంగుట కెవ్వరికిని దరముగాదు! నీవద్దానినిగాక మరొండు వరమొద్దియైన గోరుమిచ్చెద.

హిర—దేవా! నిష్కల్పవచ్చాదయమున దమ రీతేద కృత్తి వరమైన బ్రసాదింపకున్న నేమరల మరల గోరిన ఫలమేముండును.

బ్రహ్మ—ఓయీ! అట్లనవలదు. నిశ్చయముగా నీవు కోరిన నింద్రిత్వమొక్కటిదక్క మరొండువరమేదైన నిచ్చెదముమ్మాటికి గోరుకొనుమా.

హిర—దేవా! అట్లయిన నామనో నిశ్చయమును తెల్లడిచేయుచున్నాను వినుడు.

సీ. వినుమయ్యనాకోర్కె + యచమానమునువీడి

వివరంబుగానేను + విన్నవించు

సకలభూతములచే + సన్మృలచేనింటి

లోకల బయటము + ల్లోకమందు

పగలురాత్రులయందు + పన్నగనగసురా

సురయక్షగరుడకి + స్మరుల నరుల

సచరాచరంబుల + సర్వకీటకమృగ

పక్షిచారాదుల + భయముగలుగ

తే. గీ. కుండనసమాన భుజబలో * ధూడశక్తి
సర్వలోకాధిపత్య తే * జంబూనంగి
వరముదయజేయుమని నీదు * చరణయుగము
గోరిబార్ధింతు నేమన * సారతంబి.

బ్రహ్మ—మంచిది. దానవేశ్వరా! నీయభీష్టము నెర
వేరుగాక !

(అంతర్ధానమగును.)

హిర—ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! నాకన్న ధన్యాత్ము
డింకెవ్వరు? ఆహా! నేటికిగదా! పరమేష్ఠి నారాధించి పగ్గ
న్నునిజేసికొని వరములం బడసితిని. ఇక నేనెంతయు కృతార్థు
డనైతిని నాకార్యమెల్ల ఫలించినది.

కీర్తన—వసంతరాగము—చతురశ్రి.

పల్లవి—నాకోర్కె ఫలియించె బూర్తిగను-నాకీర్తి
వ్యాపించుచింక ముల్లోకాతీతుడనైతిగా ||నా||

అను—ప్రొక్కటముగ జగమెల్లను జట్టియు | ప్రళయ
ముజేయన నాకెవరడ్దిక ||నా||

చర|| నాకాధీశునిబట్టి దేవతా | నీకముపై దండెత్తి స్వర్గ
ముచు | జేకొని హయిగనేలద దైత్యులు | జేజేయని
ప్రొల్కింపుచుండగను ||నా||

2. సురగరుడోరగ గణములెక్కా | చూడగ లోకము
లన్నియులెక్కా | సరకుజేతునే! నేలరాయనే | సర్వ
ము నావశమైనదింకహా ||నా||

3. బలమున సాగరమింకితుఁగా । పాపిని శ్రీహరి వెదకిం
తుఁగా । ఖలుశరమిప్పుడె ఖండించెము మద । గర్వ
మడంచెద! వంచెద! మించెద! ॥నా॥

ఇప్పుడె మత్పరిశీలి, సపరివారముతో తిరివముపై దం
డెత్తి, సర్వనాశమునరించి, పాపాత్ముండా హరిని వెదకి
సాధించెదగాక !

(నిష్క్రమించును.)

ద్వితీయరంగము—విష్ణులోకము.

(ప్రవేశము:—శేషశయ్యమీద బరుండి విష్ణు, దేవేంద్రుడు)

దేవే—(కరములు జోడించి)

కీర్తన—కన్నడదర్బారురాగం—చతురశ్ర.

పల్లవి—జయనారాయణగోవిందా । జయమాంపాహి
సదానందా ॥జ॥

అను—జయమృత పాదాబ్జరవిందా । జయనామాక్షర
మకరందా ॥జ॥

చర॥ సనకసనందన సన్మృదిబూజిత । సచరాచరసమపరి
పాలా । వనరుహనయనా! జననూతనదనా । ధనమద
బలరిపుదానవమర్దన ॥జ॥

2. నిగమాగమగుణ నిర్జితసద్యశ । జగదాధారా! పర
మాత్మా । భగవన్నామా! వ్రతనిష్కామా । హ్ని
వోదయఘృతపారిజాతమా ॥జ॥

దేవాదిదేవా! దీనశరణ్యా ! మాంపాహి! మాంపాహి !

విష్ణు—దేవేంద్రా! మీ కల్లెటకు తేమమేకడా ?

దేవే—నకలాంతర్యామివగు నీ వెటుగని దీక్షవనత్రీ
యమం దెచ్చటనైననుండునా? మహాత్మా! నేనేమని మనవి
చేయగలను! నాదీనావస్థ నానోటనే విచుపుగాక !

ఉ. ధాతవరకృభావమున * దానవవీరుడొకండు మొన్న బ్ర
హ్మాతిదలిర్పస్వర్గమును * గైకొని పుత్రకళత్రభాంధవో
పేతముగా వనాటవికి * పెందలె బామ్మని నన్నుదోలెడు
రైతినిద్రుంపకున్న నిమి * సంబర చేతిని బ్రాణమయ్యెడి
శరణాగతత్రాణ బిరుదాంకితుడవగు నీవిష్ణురకున్న
కృపంచమున నఖిలజీవరాసులిక మనుటయే కష్టము.

విష్ణు—ఏమేమీ! నీచాథముడగు దైత్యుడొక్క డీమ
ధ్య స్వర్గమాక్రమించి మిమ్ముల వెడలనడిపించెనా? అయ్యా!
సకుటుంబముగ వడపుబడి దిరుగనలసినచ్చెనా? ఆహా!
నేడెట్టి కర్ణకరోరమగు వార్త నావీనులబడినది. దేవేంద్రా!
వాడెవడు ?

దేవే—దేవా! ఆకథ సవిస్తరముగ విన్నవించెద వాక
ర్ణింపుడు. మున్ను లోకభయంకరుడగు హిరణ్యాక్షుని వధా
వంతరమాలని యగ్రజు డిట్టుల పెచ్చుపెరిగినాడు.

విష్ణు—ఏమి! హిరణ్యాక్షుని కగ్రజుడా! ఏమి? ఏని
పేరేమి ?

దేవే—గిరిలోకకంటకుడన బరగు నీతని పేరు హిరణ్య
కశిపుడు.

విష్ణు—అబ్బా! భయంకరనాముడే! (చైత్యముద్దేశించి) ఓరొరి! సాధుసాపాపరాముడా! చైత్యాధమా! నీకు శాల మానన్న మైనది తొందలపడుము. (దేవేంద్రుని జూచి) చాక శాసనా! తరువారే?

దేవే—తరువారే నోదేవా! దుర్మనుడగు నాచైత్యము విధివారాధింప మందరాది కరిగెననువార్తవిని వాని భార్య గర్భస్థశిశువునైన సంతమొందింప బలాత్కారముగా నామెను చెఱవెట్టుటకు నాకమునకు గొప్పవచ్చుచు మార్గమధ్యమున నారదహితోపదేశమున నామెనట విడిచి నేనమరలోకమునకు బోతిని నారదుడామెను నిజాశ్రమమునకు గొనిపోయినాను.

విష్ణు—అయ్యో! పూజ్యురాలగు నామె నేల హింసింపబూనుకొంటివి, తరువారే! తరువారే!

దేవే—అమ్మమ్మల నోమహాత్మా! విధివరప్రభావమున నామృతకీరస్మిను ఎక్కుమిగిలి చెలరేగి వచ్చుచు నారదాశ్రమమున నున్న భార్యవలన వృత్తాంతమంతయు నెఱిగి, చూచును సురిక్షితముగా సంతిపురికి జేర్చి, సపరివారముతో బయలుదేరినచ్చి నాకము ముట్టపించి, మమ్ములను దరియి, దిక్పాలుర నెల్లరను హింసింపుచుండెను.

విష్ణు—స్వర్గభూముల నాక్రిమించు కొనుటయేగాక దిక్పాలుర నెల్లరను హింసింపుచుండెనా?

దేవే—దేవాదిదేవా! దిక్పాలురయవస్థలేమని విన్నవించును?

సీ. అధికారబలముచే ♦ నవ్వుదిక్కులనేలు
 ఏరులొక్కనియాజ్ఞ ♦ గోరవలసె
 నఖిలభోగములచే ♦ నలరారు నుకుమారు
 లసురసేవాన్యత్తి ♦ మసలవలసె
 భర్మసాధములనొ ♦ ప్పారనుండుమహాత్ము
 లెలమి కారాగార ♦ మలముకొనిరి
 కటకటా! శుద్ధాంత ♦ కాంతానమూహంబు
 గుఱ్ఱపుశాలలో ♦ గుండవలసె

తే. గీ. భీతిపవనాగ్నినరుణకు ♦ బేరులాది
 దిక్పతులుదై త్యవీటిని ♦ దిక్కులేక
 భ్రాంతిచేనచ్చనంబుల ♦ పగిదినుడి
 రయ్య! నారాయణా! విను ♦ మయ్యదండి.
 విష్ణు—కటకటా! ఎంతకష్ట మెంతకష్టము!
 (ప్ర)వేశము; జాబాలి; గాలవుడు)

జాబాలి—గాలవా! లీలాచూనుషవిగ్రహుండగు నా
 భగవద్దర్శన మొతనయనానందకరమో వర్ణింపగలమా!
 గాలవు—జాబాలా! శేషతల్పుండల్లదె దివ్యతేజోమ
 యమూర్తిని కన్నుల కటప్రదీప్తగాంచుము.

జాబాల—గాల— (కరములు జోడించి) ధన్యోస్మి!
 ధన్యోస్మి!

కీర్తన—హి తోడిరాగము—ఏక
 పల్లవి—దేవా! మముగావవేగరావా! అయ్యో! || తే ||

అను—భావతీతా! నీదే! భారమునుమ్మారమ్మా! దే॥

చర—నిగమగోచరప్రమేయ । నిర్వికార నిర్వికల్ప
సగుణ నిర్గుణచలచ్ఛవ । చర్విత త్రిజగన్మోహన భగవత్పా
రాయణ! మాం । పాహి! పాహి! సదానంద ॥ దే॥

(2) నిన్నుచెలియ లేరెవ్వరు । నిరుపమాన భూతదయా
పన్నరక్షకుండవనగ । బ్రహ్మాగుడవయ్య! మారు కన్ను
లార చిద్విలాస । గరిమజూచు భాగ్యమబ్బె ॥ దే॥

(3) కరుణజూపి బోవుమయ్య । కలుషములెల్లనుబాపియు
శరణార్తుల రక్షింపగ । శపథమూనినావుకావె । పరమాత్మా
రామసుకవి । పరిపాలా! నందనములు ॥ దే॥

విష్ణు—యనిపుంగవులకభివ దన మొనర్చుచున్నాడను.

జానా—గాల—దేవాదిదేవా! దీనశరణ్య, మాం
పాహి! మాంపాహి! (అని నమస్కరింతురు)

విష్ణు—ఋషిసత్తములారా! మీజపతపసోమాదు
లెల్లప్పుడు నిర్విఘ్నముగా సాగుచున్నవా? మీకెల్లరకు షేమ
మేకదా?

జానా—అంబ! అదినారాయణా, సర్వమయుండవగు
నీవెరుంగరాని యశేమీ పిపీలికాచి బ్రహ్మపర్యంత మం
దైన నుండునా? సర్వమెరిగిన నీవే మావలన వినదలచుకొ
న్న జెప్పకూరకుందుమా? వింటివికదా, హిరణ్యకశిపుడను
కూరదైత్యాధముని నామము?

విష్ణు—అవును? నేనింతకుమున్నే యాహూరుని పరీక్ష
ర్తన మీదే వేండ్లునినోట పెట్టిని. ఏమేమీ! నిరపరాధులగు
మిమ్ములనుకూడ నాముక్కుడిరక్షసుడు హింసించినాయేమి?

గాల—దేవా! చెప్పుకొనుటకొక్క హింసయేకాదు.
కూర్చరైత్యునిమాటకేమిగాని, వానిపరివారము బంధలుగాను
మమ్మొక్కడ నిలబడనీయకున్నారు.

సీ. శంబరుడటవాని ♦ చర్యలేమనిజెప్పు

వారమునీకు దే ♦ వాదిదేన

జాబా—హరిని జూపుడటంచు ♦ శిరమువంచియుగ్రుద్ది

బడద్రోసివరుసగా ♦ బాదినాడు

గాల—తపమేలరామీకు ♦ జపమెందులకటంచు

హోమకుడంబులూ ♦ దుమిసినాడు

జాబా—అశ్రీమంబులగాల్చె ♦ నాగాలగోపాల

మడలంగదఱిమి కా ♦ రడవులుడు

గాల—గీ. నీచకృత్యంబులెన్నియో ♦ నిలువబెట్టి

జేసినాడయ్య!

జాబా—

మమ్మింత ♦ గాసిపెట్టి

నట్టివానికి తలపుడు ♦ బుట్టకున్న

సాధుహింసకు ఫలతంబు ♦ జరుగకున్నె.

దేవా! మమ్మింతకష్టపెట్టు నాపాపి కెట్టిమార్గమున్నదో
తెలియకున్నది.

విష్ణు—మునీంద్రులారా! సాధుహింస యూరకబోవు
నా! వారిపాపముపండి పటాపంచలగకుండునా!

దేవే—మహాత్మా! ఏమో! త్రిలోకాధ్యక్షుడవు? నీవిందుల కేమాలోచించెదవో? మా పౌరమానంబులిక దక్కవని వక్కాణింపుచున్నవాడను.

విష్ణు—ఓయీ దేవేంద్రా! మునులారా! నానుడివి నుడు. దుర్మార్గు దాహిరణ్యకళిపుడిక కొలదిదినములలో నిజ పుత్రవైరమున మడియగలడు అంతవరకు మీరోపికపట్టుడు. భయముడిగి మీరీ నివాసముల కరుగుడు.

దేవే-గాల-జాబా—దేవా! మహాపుసాదము.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

తెరవడును.

శృతీయరంగము—పురవిధి.

[వ్రజేశము—లలితయనుగాసి.]

అబ్బబ్బా! యీ పాడు వాయిద్యములకు చెవులు గింగురు మనుచున్నవిదేవుడా? పురమంతా యుత్సవములతో మునిగి పోయినదిగదా? ఇంతగడవిడకారణమేమో తెలియరాకున్నది. ఎవరినైన నడిగి తెలిసికొందమన్న నొక్కనిర్భాగ్యుడు జవాబు చెప్పుడుసరికదా, నామాటనైన సాంతముగా వినిపించుకొనుట లేదు. నిన్నటివరకు లేని దింతలో నేమికారణమో వట్టణమంతా మారిపోయినది. సరియే, తెలియకుండునా,

వజ్ర—(వెనుకనుండి ప)వ్రజేశుని లలితకన్నులు మూయును.)

[నవ్వుచు] సరి, సరి, సందడిలో సందడి నీవొకడవు మూత్రము తీరికగా మిగిలియున్నావనుకొందురు. వదలుము కావా; వదలుము. (అని చేతులు విప్పకొనును.)

వజ్ర—సెహబాస్, గడుసుముండా, నీకాలోచన తక్కువయుండునా? అవునుగాని, చునలోమనమాట నీవెవరి కొఱ కీలాగున బయలుదేరినావు?

లలిత—(పరిహాసముగా) నీకొఱకే, కాని, ఏమాకండ్ల కావరము? నడివీధిలో నీకు దాగుడుమూతలా;

వజ్ర—కన్ను లేకదాచాని పరిహాసముగా మూసినాను బావనుగాదా? నాకామాతంపు స్వతంత్రతకూడదా?

లలిత—నీబుద్ధి బుగ్గిలాగేయున్నది. నోరుమూయుము.

వజ్ర—నీనోరా, నానోరా, లలితా, నామాట కంతకోపమొందుకే? వీరుడనుగదా సన్నంతుమాటనవచ్చునా?

లలిత—అబ్బో, మహావీరుడవు బయలుదేరినావు, వెనుక లీలాపతిదేవిగారి నిందుడు చెరిగొనిపోవునప్పు డీవీరు లండఱు బచ్చిపోయినారుగాబోలునే?

వజ్ర—వెరిచానా, ఎంతచెప్పినాడిచినావు? దొంగ పోటునగొనిపోయినాడుగాని, లేకున్న నిందుడు సిగ్రుడు నాకులెక్కా, నాపరాక్రమమెఱిగి మాట్లాడినావే?

లలిత—[విసుగుతో] అబ్బో, నీదిక్కుమాలిన గొడవకేమికాని, నడిత తొందరగా దిరుగులాడుచున్నావేమి?

వజ్ర—కోటలో నుత్సవము తొందఱలోనున్నాను.

లలిత—బావా, ఈయుత్సవములేమిటి? ఈగడవిడలేమిటి? నాకీసంగతి కొంచెము చెప్పవా?

వజ్ర—లలితా, నీ కీయుత్సవము సంగతులే తెలియవు గాబోనునే? అన్నట్లు మఱచితిని. నీవీమధ్యగామాంతరమున గీసినట్లు తెలిసినదెప్పుడుకచ్చితివి?

లలిత—బావా, మాచెల్లెలుగారింటికి వెళ్ళి నిన్ననే బయలుదేరి వచ్చితిని.

వజ్ర—సరి, సరి, అయినచెప్పెదను వినుము. మన మహారాజుగారి పుత్రుడు బ్రహ్మాదు నెరుగుదువా?

లలిత—ఆ, కొంచెము చెప్పకొనుట యెరుగుదును.

వజ్ర—ఆబాలుని పంచవర్ష పాఠశాలభద్రమని నేటి రోజున పురమంతా యుత్సవము జేయుచున్నారు.

లలిత—(ఆశ్చర్యముతో) బావా, ఆబాలుని కప్పుడె యెడనయేడు వచ్చినదా? నీమాట చాలా చోద్యముగానున్నదే?

వజ్ర—ఎంతకానలయు. నీవు నిన్నటివరకు చిన్నపిల్లవు. ఇప్పుడెక్కడలేని వన్యహారములు నీవియే, ఏసందిగొందు లలోజూచినా నీవే!

లలిత—చాలు, చాలు, అధికప్రసాదము చేయబోకు యెడలు మానునీకి నూరికుందుము.

వజ్ర—నీకు మందులూలేసేవు? చల్లారులంతసేపు?

లలిత—దానికేమిగాని బావా, మనపురజనులందఱా బాలునిగొంటించి విపరీతముగా జెప్పకొందుకేమి కారణము?

వజ్ర—కారణమునకేమున్నది. జన్మించినదాదిగానా బాలుడు శ్రీహరి నామస్మరణ మానకున్నవాడు. మనమహారాజుగారి కామితమీతమాత్రమును గిట్టదు. అందువలన

చూడబోయిన వారెల్లరాబాలు నెట్లయిన నామార్గముచూడి
మరల్పజూచుచున్నారకాని పోయోజనములేకున్నది.

లలిత—సరి, సరి, ఇదియాసంతి. అక్కడక్కడ కొం
చెమీసంగతివిన్నాను కాని పూర్తిగా తెలియలేదు.

వజ్ర—ఇదేకాదు, ఇంకను మరొక రహస్యమున్నది.

లలిత—ఏమారహస్యముబావా,

వజ్ర—ఎవరైన విన్న పరమాదమునచ్చును చెవిలో
జెప్పెద నిటురమ్ము.

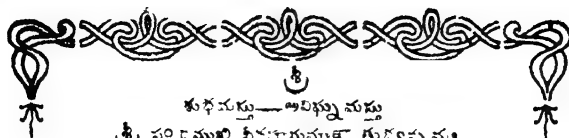
లలిత—దొంగముండాకొడుకా, ఇదియా నీవేషము,
వాకుపనియున్నది. సోవలయును.

వజ్ర—లలితా! ఒకముద్దివ్వవా?

లలిత—బావా, ఇదిగోముద్దు. (అని లెఱవొడిచి కొట్టి
పోవును)

వజ్ర—(కోపముతో) టక్కరిమూడా, కొట్టిపోదువా
కానిమ్ము నీపనిబట్టకున్న వాపేరు వజ్ర, నీవేగాదు—
(నిష్క్రమించును)

(తెరవడును)

శ్రీ
శుభమస్తు—అభిషేకమస్తు
శ్రీ పంచముఖి వీరహనుమాత్ శుభ్యస్తు.

ప్రహేద

నాటకభజనకీర్తనలు

తృతీయాంకము.

ప్రథమరంగము—అంతఃపురము

(ప్రవేశము; లీలావతి, ప్రహేదాదు)

లీలా—ముక్కుపచ్చలారని నీకింత వైరాగ్యమేల
నోయి?

ప్రహేద—అమ్మా! శ్రీహరి కృపారసముచేత—

లీలా—అయ్యయో! నిన్నాహరినామస్మరణ మాను
మనియేకదా మొత్తుకొనచుంటివి.

జైలాగ్.

కీర్తన—హిం॥ ముఖారిరాగము—తిశ్రీ

పల్లవి—వలకు నలకురా! హరినామస్మరణ ॥వ॥

అను—బలుకగు నీనండ్రికతడు । పగవాడని చెలసి

కొనుము ॥వ॥

చర—తలవుమునుది జనదాట । తల్లినిగద నామాట ని
లువబెట్టు మున్యామము । నీకిదేల వై రాగ్యము ॥వ॥

ప్రహ్లా—జననీనాజన్మముతో । జలగూర్చినవై రా
గ్యము మనమున విడి నేనబోవు నా । కలుషములగు మా
ర్గములను బోధింపకు ॥జ॥

లీలా—వినుమునీకు చిన్నతనము । జనదుకొడుకపెంకి
తనము । ఘనతగాదు మానురామ । కవివరమని భ్యాన్న
మిత ॥వ॥

ప్రహ్లా—తల్లీ! నేనామహనీయుని మఱతునన్నను మ
ఱపురాకున్నవాడు నన్నేమి చేయుమాదావు?

మ॥ శరమాత్ము డఖిలార్త రక్షకుడుస్వః ప్నానశ్శోనై నము
దరగన్వృచ్చుచు తాపి నాగుసలుపుక్ ధాసోహముజ్జేయనా
హరిదీవింపుచు కాగనిచుకొనిపిఁగ్లదాలెమ్మలెమ్మొచు
ము

గురులకుదువ్యయుముగ్ధబెట్టికొని మే ధ్మల్కుల్కుగదా
తల్లిలో.

అట్టిమహనీయుని నేనెట్లు మఱతునమ్మా!

లీలా—తండీ! అట్లనుట సరియా! ఇతఁషిన్ననయస్సు
ననే నీకింత వై రాగ్యమా?

ఉ॥ బాలకులాటపాటల స్వ ధానముహుడగ తల్లిదండ్రీకి
చాలముదంబుగల్గు నని ధ శంబటపటిడిదేమి పాపమా

లీల విరోధివాటకు చ ♦ లింపవు; పంచవయస్కుడీవు; గ
గ్గోలొనరింపకన్న విన ♦ గోరపుక్షేమమెఱుగవక్కటా॥
నాయనా! నీజనకునకతడు బలవద్విరోధియనుచుండ మాటి
మాటికా హరివేల బాగడెదవు?

ప్రహ్లా—తల్లీ! దూషణభూషణ లిరస్కారంబులు శరీ
రంబునకుగాని, ఆత్మకు లేవను పరమార్థమెఱిగియు, భగవం
తునియెడనవివేకముగా మాట్లాడిన నీకేమని జవాబివ్వగలను?
ఎన్నడు నీవట్లుమాత్రము వదిలకుము.

(ప్రవేశము; హిరణ్యకశిపుడు)

లీలా—(చూచిపెదరి) నాథా! సమస్కారము. (నమ
స్కరించును)

హిర—ఋణునిదీధవ! దేవీ! చిరంజీవి ముచ్చటించు
ప్రసంగమునకీడ్చవచ్చిత ననుకొనుచుంటిని.

లీలా—ప్రశ్నార్థిరా! ప్రసంగమునకేమున్నది. ముద్దు
ముచ్చటలకైన, నన్వయ, తుశ్యకుగదా? నిరంతరమేదియో
మానవ్రత మవలంబించియుండును.

హిర—దేవీ! పంచవయస్కుడగు నీనికీపాపభక్తియ
లవడుట మిగుల చిత్రముగా నున్నదిగదా? (కుమారునుద్దేశిం
చి) తండ్రీ! ప్రహ్లాదా! నీతోడి బాలురాడుచు, బాడుచు నెం
తయో విలాసముగనుండు రట్టి నీవేల నిట్లు మానవ్రత మవ
లంబించియుండువు?

పల్లవ—తండీ! భక్తవరదానితో నేనెల్లప్పుడు నాడు
చు బాడుచునే యుండును.

హిర—ముద్దులయ్యా! నీకానిరోధి చింతనయేల? ఆడు
కొనుటకు నీకెందరున్నారగురు? నాకన్న వాడేమి గొప్ప
వాడా?

పల్లవ—జనకా! నీకన్న నేకాదు. లోకాతీతుడన బర
గువాని కొరులు లెక్కయా? వానికిని మనకును హస్తమ
శకాంతరమున్నదని నుడువగలను.

హిర—ఓహో! నీమెట్టవేదాంతమంతకంతకు ముదురు
చున్నదే? ఆప్రశంస నికగట్టిపెట్టము

జైలాగ్—కీర్తన—ధన్యాసిరాగం—చతురశ్ర.

కల్లవి—నామాట నాలించి కేళవుని । నామమింకదల
పెట్టకు తండీ! ॥నా॥

అను—నీమూర్ఖతనము విడచి దానవ । నీమమూని
వర్తించుట శ్రేయము ॥నా॥

చర॥ ఖలుడతండు మనవిరోధిగావున । కత్తిగట్టి నిగ్రహిం

ప సమయము । దలచి చలుము బూనవలయు నీ పిన ।

తండినకట మాయజేసి చంపెను ॥నా॥

పల్లవ—నిగమిగోచర పక్రమేయనాతుని । నిదురైన మఱువ
లేను జనకా ।

లీలా—తగదు తగదు తండిమాటవిచుమా । తనయత్నే చుమెరిగి
బ్రదుకుమకటా॥

హిర—సౌగర్యంతునింక హరిని నిన్నును । పోరనీచవంశఘాత
కుండవు ॥నా॥

పెక్కుమాటలాడితివేని, నీశల స్రక్కలగునని యెరుంగుము.

లీలా—నాథా! శాంతింపుడు! నోరెరుంగని కసివాని
యెడ నిత కార్పణ్యమా! నెమ్మది మీద వీనిమతమును
ద్రిప్పవచ్చును.

హిర—దేవీ! వీని నిక నూరకుండరాదు. గురుశిక్షవడ
సినగాని కార్యము ముదురుచున్నది.

లీలా—అట్లయిన శీఘ్రమే విద్యాభ్యాసన చేయింప
వేడెడిను.

హిర—నంచిది. మనబురోహితులు చాడమార్కుల
కప్పగించి విద్యాభ్యాసము చేయింతును.

లీలా—చిత్తము? ఆవశ్యవట్లొనరించుటయే ముఖ్య
కర్తవ్యమని నాకును దోచుచున్నది.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

ద్వితీయరంగము—బడిచావడి.

(ప్రవేశము:—చందుడు.)

అబ్బబ్బా! పోలిదినమీ అల్లరికుంకలచే బాధపడలేక
జచ్చిపోవుచున్నాను దేవుడా! బడిచూనుకొందమన్న రాజాజ్ఞ
నతిక్రమించిన వాడనగుదు నేమోయని భయమగుచున్నది.

సీ. బడికి వేళకురాక ♦ బయటనాడుచు దోడి

బాలురజైరచు ని ♦ రాబ్బగ్యుడొకడు
మత్తుగాదిని నిద్ర ♦ మరిగి చంపిసగాని

పాఠముల్ జదువని ♦ బుడయొకడు
తల్లిదండులనేపి ♦ తన్నులుదివి సిగ్గు
వీసమైననులేని ♦ నెధనయొకడు

పుస్తకంబులు పలక ♦ పుల్ల లెవ్వరైన
దొర్లించుకొనునట్టి ♦ దొంగయొకడు

తే. గీ. చాపలకు సూమలను గుచ్చు ♦ చవటయొకడు

గోచులనులాగె డల్లరి ♦ కుంకయొకడు

బూతులాడియు బరునెత్తు ♦ కోతియొకడు

వీధిబడుల గురుత్వంబు ♦ బాధగాదే.

నాకె త బాధయున్నను నిదిశిష్టగున్నది. పురోహిత
మునించియో, మానడవడి యుండభిమానముంచియో, హిర
ణ్యకశిపు మహారాజుగారెంతయో, వమ్ము నొరవింపుచు
న్నారు. అదిగాక, వారి ప్రహేళికకుమారుని నాకప్పగించి,
విద్యాప్రవీణునిగా నొనరింపుచుని నెలవిచ్చియున్నారు. (ఆల
కించి) అరుగో! అరుగో! కోతిమూక వచ్చుచున్నది. నేనొక
క్షణములేకున్నబడి, బజారుక్రింద మారిపోవునుగదా?

[ప్రవేశము ఒకరినొకరు గెంటుకొనుచు బాలురు.]

చందు—(చూచి) ఓరీ! పెధనల్లారా! ఏమిటిరా! ఆ
గందరగోళం? ఆలాగునొకరినొకరు గెంటుకొనకపోతే తిన్నగా
రాలేకటరా? నెమ్మదిగావచ్చి కూర్చుండు.

సుందరం—మేట్టారండీ! సూడండి! కరాళంగాడలాగ నాయూపు గీసేసేడో! రత్త మొత్తుదండి! మంటుతుందండి బాబోయి! (అని యేడ్చును.)

కరాళం—అబ్బే! నేనుగాదండీ మేట్టారండీ! దొంగ తనంగానందిలో బేన్ముకోరిదొడ్డా నారింజకాయలకోసం మదు రెక్కి గో చురికేడండి! అప్పుడు పెట్టుముల్లు గీసుకుపోయింది కాబోసండి!

చండా—ఏమిరా! దొంగవెధవా? గోడమీదనుండి క్రిందికురికినావా? లేదా? (అని కొట్టును.)

సుందరం—లేదండిబాబోయి! మేట్టారండీయి! సూరి గాడున్నాడడగండి! ఏమిరా! సూరిగా, నేను గో చురికేనటరా

సూరి—నానునారింజకాయ లెల్లీవా? మేట్టారండీ! గో చురికేడండి, పక్షిపోయాడండి.

చండా—అల్లరివెధవ్లా! రా, చక్కపుసంధ్యలు లేకపోయి నా గుడ్డికూలాటనూశాశానం వచ్చును. తిన్నగా కూరుచుండండి.

నాగన్న—మేట్టారండీ, బుద్ధిగాడు సూడండి, నా పొత్తక మలాగసింపేసేడో? (చిరిగివపుస్తకమును చూపుచు)

చండు—ఓరీ, వెధవనాగన్నా, కూర్చుండరా, మీ తగవులు తీర్చిలేక చచ్చిపోతున్నాను. ఒక్కక్షణమైనా నెమ్మదిగా నూరకుండలేమిరా? ఓరీ, సుందరంగా, మీతమ్ముడ్ని తీసుకొనిరాలేదేమిరా?

సుందరం—మేట్టారండీ, మరండీ, అడు రాత్రి డోకోకో బోయాడండి, యాయేలకి మాబాబెల్లొచ్చన్నాడండి.

చందు—టక్కరివెధవా, మధ్యాహ్నముతీస్కునిరాక
పో, నీవని జూచెదను. ఓరీ, ఏడిరా, మొద్దబ్బాయి గాలే
దేమిరా?

కరాళం—మరండీ, మేట్టారండీ, ఆళ్ళమ్మ బల్లోకళతా
వా, లేదా యని చావకొడుతున్నా రావడంలేదండీ.

చందు—ఓరీ, మీలో నలుగురువెళ్ళి కాళ్ళుచేతులు
కలగట్టి ఆవెధనను తీసుకొనిరండి. చప్పనవెళ్ళండి.

[నలుగురు బాలురు వరువెత్తుదురు.]

చందు—ఓరీ, సుందరం, పార్థనచెప్పరా, అందరు
లేచి నిలబడండిరా. [బాలురందరులేచి నిలబడుదురు.]

సుందరం—

క. జనకుడు, జననియు, దైనము

ఘనుడగు పద్మవాహినీరణ్యః కళిపుండనగా

దినమును మ్రొక్కెద మెల్లర

మును దయచుము బోవుమనుచు ః మోక్షంబొసగఁ.

అందఱు—(కమముగా ప్రార్థన చేయుదురు.)

(తెరలో కలకలము)

చందు—(ఆలకించ) అదుగో! గుడికిమేకపోతువలె న
అచుచూ, వచ్చుచున్నాడు. ఆమొద్దువెధవ వయస్సునకు నా
కంటె పెద్దవాడు. డొక్కచీరీతే అక్షరముమాత్రములేను.

(మొద్దుఅబ్బాయిని లాగుకొనివత్తురు)

మొదట—(కొట్టకొనముక్కుతీయుచు) అయ్య బాబోయి! బాబోయి! యీ రూలమేట్టాని సేతులో కొత్త బెత్తము న్నడుదడరోయి! నన్నడిసిక్కెక్కడరోయి! మీకెంతయివా పున్నముంటు ది బాబోయి! మామామ్మ సచ్చిసోయేకే ఖాకునేను లోకువై పోయానోయి! (అనియేడ్చును)

చండు—(చూచి) ఓరి! మొదట వెధవా! అంగొంతు చీరుకొందు వేమిరా? నోరుమూస్తావా! తన్నమనదవా! (కొట్టును)

మొదట—(పెద్దగొంతుకతో నేడ్చుచు) బాబోయి! బాబోయి! మేట్టారానోయి! మీసాదాలకు దండాదెడతా నండోయి! నన్నరచ్చించగిడి మారాజోయి! మాలమ్మాదే లక్కొద్దందగిడిగాబోయి! దొడ్లోననిసేసుకుంటూ నన్నీధిలో కాపుడమందగిడి బాబోయి!

చండు—ఛీ! దొంగ వెధవా! నోరుమూయుము (మరలకొట్టును)

మొదట—మేట్టారానోయి! కొట్టకండిబాబోయి! వాకు జరవస్తే మానదగిడి మారాజోయి! ఇక బరిమానితే వట్టండి బాబోయి! సేతులోనెయ్యేత్రాను పట్టండి! మీకు బెల్లంముక్కెత్తుకొచ్చిత్రా నగిడిసిపెట్టండి దేవుడోయి! (ఏడ్చును)

చండు—ఓరి! వాచాటా నాగులంచమిచ్చెదవటరా? నీపలకపుల్లనిటు తెచ్చుకొమ్ము.

మొదట—ఇదిగో డి (అని పెద్దబల్లయు, రూలకర్రను యిచ్చుచు)

చండు—హను! నీ వేషము నీ బోదుకునకు దగినట్లే యున్నది. కూర్చుండుము. ఓ! కామిగాజేడిరా!

నాగన్న—కామిగాడు కాలిపోయాడండి! నాకాయెదవ సమవురారు. నేను బిల్లోకి రానంటున్నాడండి!

చండు—ఓ! సూరిగా భక్తిహృద కుమారుడింకను రాలేదు. నీవుపోయి దీసికొనిరమ్ము.

నాగ—నేనెల్లవాడీ! (లేసబోవుచు)

చండు—ఓ! వెనా! నోరెత్తకకూర్చుండుము. సూరిగా. వెళ్ళవేమిరా?

సూరి—ఇదిగో నా కెలతున్నానండి (నిష్క్రమించుచు)

చండు—ఓ! కరాళం! ఓ! సుందరం! మీపాతము లప్పజెప్పుండిరా?

కరాళం—మేర్పారండి! నాకు కొంత చాసిం రాలేదండి పాతపాతాలక్కరలేదన్నారు కాదండి! అందుకు మరిసిపోయానండి!

సుందరం—నాపాతం యిటికాడ పొత్త కంఠో ఉండి పోయిందండి! ఎల్లితేనాండీ!

చండు—దొంగవెధవల్లారా! ఎక్కాలో?

సుందరం—ఎక్కాలసలే తలకెక్కటం లేదండేమో కాని రాత్రి నిద్రోతూకూడా సదివేళు.

చందు—నిర్వాగ్యుల్లారా, మీకిక చదువురాదురా?

నాగన్న—సదువురాపోతే మేమెందుకు పనికొత్త ముండీ?

చండు—వెధవనాగన్నా, నోరుమూసుకొని కూర్చుం డలేవటరా? (కొట్టును)

నాగన్న—బాబోయి, బాబోయి, మేట్టారండోయి, దండమండోయి, (అనికూర్చుండును)

(ప్రవేశము:-ప్రహ్లాదుడు, సూరిగారు)

ప్ర—గురువర్యా! నమస్కారము (నమస్కరించును)

చండా—దీక్షాయురస్తు శీఘ్రమే విద్యాప్రాప్తిరస్తు. వతాని! రమ్మ! కూర్చుండుము.

ప్ర—చిత్తము. (కూర్చుండును)

చండా—నాయనా! కష్టదా! నిన్ను మీతొడిగిగా రెంతయో విద్యాప్రసాదిని జేయుచుని, నాకప్పుగించెందులకు నేజెప్పు శాస్త్రములను పఠింపక నిక్కడి కైదుమాసముల నుండి మానముద్రను వహించియున్నావు. కారణమేమియో తెలియరాకున్నది.

ప్ర—గురువర్యా! చైవనిరోధములగు తమశాస్త్ర ధర్మములు నాకంతగా రుచింపకున్నవి.

చండు—ఏమీ! నానుచు శాస్త్రములకన్న నెక్కువ విద్య నీకడనున్న దందువా?

ప్రహ్లాద—అట్లవి నేజెప్పు సాహసి పను! నామతమునకు
వ్యతిరేక భావముగానున్నదని మాత్రము స్పష్టీకరింతును.

చండు—నాయనా! నీకొక భావము వేరుగా స్పష్టించ
బడియున్నదా? ఆ భావమేదియో విశదపరపుము

ప్రహ్లాద—దేవా! నాకొక్కనికే గాదీనకల ప్రపంచము
రాజకీయపుపబడియున్నదా తత్వము!

కీర్తన—కళ్యాణిరాగం—తిశ్రీ.

పల్లవి—తత్వము బోధింతునయ్యి దయ నాకన్గింపు
మయ్యి ||త||

అను—సత్త్విరజ సమోత్పిగుణ + సత్త్వోద్ధియ రహి
తంబగు ||త||

చర|| నిగవగోచరప్రమేయు + స్వీకారిన్వీక్ష్యు

సగుణ నిర్గుణాకారుని | సచరాచరపరిపాలుని ||త||

2. నాదబింబు కళాతీతు | నారవాసిమునిపూజితు

పాదభేదశూన్య శ్రీని | వాసునిత్య చిన్మిలాసు ||త||

3. తనుభావయశోవర్ధను | ధర్మాధర్మవిచక్షుః

ఘనుః రామకవిపరదుని | కళ్యాణ పరధాముని ||త||

నిరంతరమట్టి మహనీయుని “ఓం సమోనారాయణాయనమః”
యనుమంత్రరాజమున భజించి ముక్తులగుటయే శ్రేయోదా
యకమని పరిశుద్ధాత్మకు లాదటినికి చెలియును.

చందు—పిన్నవయస్కుడవగు నీకీ మెట్టవేదాంత మెవరు మప్పిరి? బాలగా! చాలుచాలు “ఓంహిరణ్యకశిపయేనమః” యనునదే సర్వమునకు మంత్రరాజమైయుండ నీవిట్టిపిచ్చి తలంపునొండకుము! ముక్తులగుట కదితప్ప మరివేరుమార్గమే లేదని గ్రహించుము.

సూదర—ఓలే! మనవేలాదుడు వాడే పాటలు మా బాగా ఉన్నయిరా! పాతులుగారు సదువు సదువు అంటూ వీపునట్టపడడమే కాని మరేంలేదురా! రండిరా! ఇలారండిరా

(బాలురు గుమిగూడుదురు)

చందు—ఓరోరి! భ్రష్టులారా! మీరందఱెందులకు గుమిగూడినారురా? (అనికొట్టి తఱుమును)

కరాళం—మేట్టర వోయి! మేట్టారవోయి! మా! రాజుగారొత్తున్నారండి!

చందు—(చూచి) అల్లరిచేయుచు! కూర్చుండుచు.

[ప్రవేశము: హిరణ్యకశిపుడు.]

చందు—దేవా! దయచేయుచు! తమరా పీతమలంకరింపుడు.

హిర—(పీతమధిష్ఠించి) నాయనా! పృష్టాదా! ఇటు రమ్మ. [చేరదీసి శిరము మూర్చి] గురుతిరస్కారమున రింకుక జదువుకొనుచున్నావా?

ప్ర—అండ్రీ! శ్రద్ధగానే జయపుకొనుచున్నాను.

హిర—వత్సా! నీవితమకు నేర్చిన గ్రంథములలో నొకపద్యమును శ్రవణానందముగా జయపుము.

ప్ర—

మ. వినుమీదేహ మశాశ్వితంబనగ ని ♦ విశ్వంబుమాయా
పభా! ధనమైశ్వర్యము చంచలంబగుసుమీ ♦ దారా
సుతుల్బాంధపుల్! గనపూర్వోక్త ఋణస్థులెను; సుఖదుః
ఖాలాపముల్ వ్యర్థముల్! జనకా! శ్రీహరినిత్యుడంచు
మదిలో ♦ జర్పించిభాషించెదన్.

హిర—(ముందునకుద్రోసి) ఛే! మూర్ఖుడా, వలదనిన
బలుమా రతనినే శ్లాఘింపుచుండువు (చందామార్కులను
జూచి) గురుడవని నమ్మి కుమారు నప్పగించినంగులకు విరోధి
మార్గములను చుతికెక్కించుట మీబోంట్లకు బాడియా? రాజ
ద్రోహమొనర్పవచ్చునా? విశ్వాసముండవలదా?

చండు—క్షమ! క్షమించుము తమనయకొరియున్న
నేను వ్యతిరేకముగా నడచుకొందునా? కొలదిదనములతో వీని
మతముద్రిప్పి దేవర మెప్పువడిసెదను.

హిర—చుందిది. వీని నేక్కియనైననా పాడుమతము
నుండి మరల్పవలయు నేనిక నరిగెద.

చండు—చిత్తము. (హిరణ్యకశిపుని సాగనంప కొంత
దూరమరగును.)

ప్ర—నేనాధ్యాయులారా, డైర్యబాలకులారా, మన గురుకు బోధించుకొన్నాములేవియు విన సాంపుగాకున్నవి. విష్ణుభక్తికన్న మించిన దీజగంబున వేరొందుగానము. అతడే మనదైవము. అతడే మనతల్లియు, దాడియు, గురుడునై యున్నాడు అతనినే మనము పూజించి తరింతము. మనమందఱుమాతనిగొప్ప భజనచేయుదమురండు.

[బాలురందఱు భజనచేయుదురు.]

కీర్తన—శమానరాగము—తిశ్తి.

పల్లవి—బాలుగార, రాడి, హరి । భజనజేసుకొంద మండి ॥ గా॥

అను—జాలమేలవికమాయ । జన్మ లశాశ్చితమండి॥
చర॥ ఘోరవరకసంసారము । కూలయ్యియునండినరుల
నేగుడమాభగవ తువి । చేతులెత్తి మొక్కుకొండి॥

2. దొంగలొడ్డునాడు । శొలగునట్లుజేసిముక్తి
సొగులగుటకునునము । స్వయం నిబూజితము॥

3. దాగాసుతహితబాధన । తాపత్రయమెల్లమాని
నారాయణస్మరణజేయ । నరకకూపముండదయ్య॥బా
[ప్రవేశము చండును.]

అదిగో, అదిగో, తుదానాలారంభించినారా,
సుంద—మేల్కొరండి, ఇకమాకు మీసదువొద్దండి
మాపేలాదునితో భజనజేసుకుంటామండి, ఇయిగోపుత్రకాలు
పలకలు, మాకొద్దు. [అందఱు పాటవేయుదురు.]

చందు—ఓరోరి! భగ్గెల్లారా! మీరేభజనా! మీతా
శము పట్టచు నెదరా! అక్కడనుండి లేచిపోతారా! (ప్రహేళిక
నిజాది) ప్రహేళికా! నీవరుస యేమియు బాగుగాలేదు.
“తా జెడ్డకోతి వనమెల్ల జెరచె” నన్నట్లు తోడిబాలురనుకూడ
పాడుచేయుచున్నావు. కొలది దివములుచూచి మీతుండిగారి
కీయుదంత మెరింగించి నిన్ను శిక్షింపజేతును జాగ్రత్త.

ప్ర—గురువర్యా! మీచిత్తము! మీరేమిచేసినను
చేయుదు! నేనుమాత్రమూ శ్రీహరినామస్మరణ మానను.

చందు—కానిమ్ము. నీచుతమెట్లు మారకుండునో
చూతును. ఇక నీపూటకు బడివదలివేసితిని. మధ్యాహ్నము
ఆలస్యముచేయక రండు.

[అందరు నిష్క్రమితురు.]

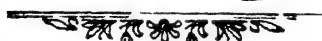

శ్రీ
శుభమస్తు—అనిష్టమస్తు
శ్రీ పంచముఖీ వీరహనుమాక్ శుభస్మయః.

ప్రహేద

నాటకభజనకీర్తనలు

చతుర్థాంకము.

రంగము—సభాభవనము.

[ప్ర]వేశము హిరణ్యకశిపుడు, శంబుడు, శకుని,
కొండలు రాక్షసులు.

హిర—మంత్రీశేఖరులారా!

మ. మనరాజ్యంబున నెల్లవారలకుఁజేయుచుంటే మంటేకదా! దాస్యజీ
వనదిక్పాలకులెల్లరూడిగవునే మంత్రేయుచున్నారె, వం
దనముజ్జేసియు నప్పురాగనలునిత్యంబాడుచున్నారె,దు
ర్జనుడ్రాశీహరిజాపిగాంచితిరెని మందుహులైదెల్పకే.

శకు—రాక్షసేంద్రా! బలవరాక విజయుండగు నీరా
జ్యమున జేమముగాక మరియొక విపరీతమార్గముందునా?
సమీరా సల పరుణ కుబేరాదుల నప్రమత్తులరై యుండ నిత్తు

మా? వారికూపిరాడనిత్తుమా? అప్పురాంగనలాడకపాడకున్న
వారికి దినములు జరుగునా? దుగ్గదుడగు హరిమాత్రమింత
వరకు చొరకడయ్యె? వానికొక కౌతమో విశ్వప్రయత్న
మొనరింపుచూటిమి.

హిర—ఆశ్చర్యమాశ్చర్యము. ముగ్ధోకములనుగలది
వైచిత్రినికాని, వానిబాడమైన నినుమంత గానరాకున్నది. ఆ
యినను మనమాతనినమ్మి యేమరియుండరాదు. చొంగపోటు
న నిహారణముగా నోదరు నంత మొందించిన బాపాత్ముడు
వాడని జ్ఞప్తియూదుచుకొనుడు.

శంబ—దేవా! వీరాధిపతు డహిమకొనుచున్న వాని
కిట్టి నీచప్రజ్ఞయా! సాహసమున్న శత్రువునెదిచ్చి బోరాడ
వలయు లేకున్న రణంబున చాచవలయును.

హిర—ఓయీ! శంబరా! అతడు బహుశ పటపేషధారి
దనుజకుల మంతరిపశేయుట మీ యశని పరిధిమోద్యేశ్యము.
కావున మీరతి జాగ్రూకతో వెలగవలయును.

శంబ—దైత్యేంద్రా! మాకంతమున గాగ్రిమున్నంత
వరకు నాహరిని గిరిని లెక్కసేయునుమనుకొంటిరా? మా
యోపాయములచేతకైన నతని నుక్కడించి తీరెదముకాని
యేమటి యూదుచూ?

(ప్రవేశము:-ప్రహేళికుడు, చుడుడు)

హిర—(చూచి) గురువర్యా! నమస్కారము! దయ
చేయుడు!

చందు—సుఖభవ! సుఖభవ! (ప్రహ్లాదు నుద్దేశించి)
నాయనా! ప్రహ్లాదా! మీతండ్రిగారికి నమస్కరింపుము.

ప్ర—తండ్రి! నమస్కారము. (నమస్కరించును)

హిర—దీర్ఘాయురస్తు (చేరదీసి అంకముపై గూర్చుండ
బెట్టుకొని శిరము మూర్చిని) తండ్రి! ప్రహ్లాదా!

చ. గురువులు నీతికోవిదల • కుఁతలబాహుపరాక్రమైత్య సో
దరులబురోహితుల్ మిగులధర్మపరాయణులేమిశాస్త్రముల్
వరుసగజెప్పిరావిధము • వత్స! వినంగను వేడుకయ్యె, న
చ్చెరువుగపద్యమొక్కటివచ్చించియుభావమువెల్లడించుమా.

ప్ర—తండ్రి! నమస్తశాస్త్రములను జదివితని. అన్ని
టిసారమును గ్రహించితని ఇంతయే! నీకోకపరమార్థ మెఱిం
గించెద నాకన్గింపుము.

కీర్తన—యమనాకన్యోణి కాగము—చతురశ్శి.

పల్లవి—దేవా! పినుజగ | క్షమని చరితము || దే||

అను—భావాతీతుఁడు | పృణచాకారుడు || దే||

చర|| జగమునరంగ | స్థలముననవిరళ | సచరాచరముల |
సంరక్షించెడు!

భగవాహనభవ | కలుషవిదూరుడు | కమలజాండమెల్ల |
గ్రమ్మియుండెడు||

మిత్ర—నిగమగోచరుడు త్రిగుణాధారుడు | నిర్వికార
నిర్వికల్ప నిత్యుడు | భగవంతుని పదపద్మయుగంబుల | బ్రహ్మ
మిల్లిన నిహతరసాఖ్యుఁడు || దే||

2. హరినన్దించెడు | కరములు కరములు | నయ్యతు దపు
లు మ | సంబు మనంబగు | కరివరదుని గను | కన్ను
లు కన్నులు | కమలాక్షుని విను | కర్ణము కర్ణము ||
మిత్ర—బరమాత్మునికిడు బ్రహ్మతీయు బ్రహ్మతీయు |
ప్రభుసంకీర్తన భక్తియు భక్తియు | నరివద్వర్గము నడచియు
ఋజ్యత | నమము దాననాథా ! మృక్కేంద్ర || దే ||

హిర—(కోపముతో కిందికిద్రోసి) ఛీ! మూర్ఖా! నీ
పాడు మతమును వీడవైతివి. గురుశిక్షకులొనయ్య పూర్వ
వేదాంతమునే మరల మరల వాపోవుచున్నావు. ప్రపంచము
మొత్తము నీకు గురునాజ్ఞము మాత్రము నెలివి కలుగజేయునా?

చండు—దేవరా! నేనేమని మనవిచేయుచును. నేనెంత
భక్తియన్నిదినను నీపాడునైజము మాత్రము నూరకున్నది.
శ్రీమముగా సహపాతకుల నందఱి నీరీతిగనే మార్పుచున్నాడు.

హిర—(కోపముతో కండ్లెత్తితేసి) ఏమిరా! నీమతి
దిప్పెదవా! దుర్గతి నొందెదవా?

చైలాంగ—కీర్తన—ఫరజరాగం—చతురశ్ర.

పల్లవి—హరియనిగిరియని బేలకురా | అంతమొందె
దపు దెలియుమురా || హ ||

అను—కరవాలంబిదె చూడుము మానుము | ఖలు
నామంబిక దలపెట్టకురా || హ ||

మిత్ర—గురునిబోధవినక జడునిరీతిగ | కొంటెతనము
జేతువంట తుంటరి | మరచిపొమ్ము వైరిస్తాలోపాతము | మాట
దక్కదింక నూరకుండను || హ ||

పౌష్ణ—

పల్లవి—జనకా! హరివై గినియకుమా । జగదీశుని
వగదలపకుమా ॥జ॥

అను—వినుమా! మనవిని పెడచెవిబెట్టక । విశ్వంభరు
పూజింపుము మేలగు ॥జ॥

మిత్ర—ఘనతగాదు నీషణత్రయంబుల । కాలమెల్ల
చీకటి. టిల్బోబడి । కనుల నితర మేమి జూడలేకను । కాలుసమ్మె
పోట్ల నొచివగచుట ॥జ॥

హిర—వదరుబోత! మారాడెదవా । వై రాగ్యము
బోధించెదవా కదలిపోమ్ము రామరాజవరదుని । కథనా
కడనా! బాగజెదవా ॥హ॥

దురాత్మా! కులపాంసనా! నీముఖముచూడరాదు (తన్నును)

కు—(క్రిందబడి) హా! శ్రీహరి! శ్రీహరి! (తండ్రి
నుద్దేశించి) తండ్రి! నీవు నన్నంత బాధించినను, జగదేకవీరు
డగు పరమాత్మునిమాల్యము దూషింపకుము.

మ॥ నరులీసర్వకేరీరభాయలల జ । స్మృప్తిగోపిగార్హస్థ్యస్థమ

స్మరసాలాపమదాతిరేకమున సం । సారాభిలోముద్గియిన్

తరుణోపాయమెఱుంగకంత్యమునమి । ధ్యాలోలతన్మూ

ధులై

బరమాత్మునైలియంగ లేరు జనకా । పౌరబ్ధకర్మంబువనె

చందు—(స్వగతమున) వీనిజగతిసంగ మంతకంతకు ము

దురుచున్నది. ఇక నేనిటనుండరాదు. (నిష్క్రమించుట)

హిర—(గోపముతో) మూఢుడా! వలదనినకొలది నోటికివచ్చినట్లు వదరుచున్నావు. మాటిమాటికి పరమాత్ముడు బరమాత్ముడందువు. నాకన్నను బరమాత్ముడికొకడు గలడటరా?

జైలాగ్.

కీర్తన—కుతువరాళిరాగము—తిశ్ర

పల్లవి—ఔర! దుర్మతి! నూరాడకనోరుమూయు॥మా॥

అను—సారెసారెకును బోలెడు । జగదీశ్వరుడనితె
ద్దగ ॥నా॥

చర—వీరుడనడు నాకన్నను । విశ్వమెల్లగరచినాను ।

జేరినాడె నీదేవుడు । చెనటికారులూచెదవా ॥ఔ॥

వక్ర—పల్లవి—గౌరవింపుమా! త్రికరుడాదేనదేవు॥గా॥

నేరమెంచిదూరవలదు । నిగమగోచరుడాతడు ॥గా॥

చర—వీరుడతడు శూరుడతడు । విశ్వమతడు; ప్రభువతడు

డు । నీరధిశయనుని చెలియగ । నీకునాకు దరము

గాదు ॥గా॥

హిర—పోగయిబట్టివాగెదవా! పో! పోరా! క్రూరా
త్మా! జగతిరామ కవివరదుని । బాడజూపుమికజంపెద ॥నా॥
(అట్టహాసముతో) ఏడిరా! ఏడిరా! నీదేవుడేడిరా! (గదతో
మోదును)

వక్ర—(ధ్యాన్నమభినయించి) ఆహా! నాలెండీ! వచ్చి

తివా!

సీ. నచ్చితినా! తుడిగి ♦ వటపల్లెశయన! నా
 వందనంబిదిగో దే ♦ వాదిదేవ
 పాన్పునబగళించి ♦ పరమాత్మవీనుల
 నాలించినావె; దీ ♦ నారవమ్ము
 పరుగిడిరానేల ♦ పాదములకంటెనా
 వలెవాటి నెటజార ♦ వై చినావు
 ఆయాసపడుచుంటి వయ్యయో! శ్రీమదీర
 విసరుదునా! నీకు ♦ విమలచరిత

గీ. జననిసిరియేది? గరుడవా ♦ హనమదేది?
 శంఖుచక్రమ్ముల ఛత్ర ♦ చామరమ్ము
 లేవి? పరివారమేనయ్య ♦ నీవెనాదు
 కనులపాక్షాత్కరింప వి ♦ కాఁబోలె.

హిర—(ఆశ్చర్యచుభియించి) ఆహ! ఏమిది? కడు
 చిత్రముగానుచ్చయితి. నాగదాశౌచనమైన నెఱుంగక భగ
 వన్మాయా తరింగమున నో. లాక్షచున్నాడు.

ఉ॥ బాలుడుపూచన్నముల; ప్రియమువాడు; విరోధిమార్గమే
 లీలనువచ్చెవీనికి చ ♦ లింపడయో గదచేతమొత్తినా
 వ్రాలిండు; కన్నువిప్పుడు; ర ♦ వంతయు; దేహము సుక్ష్మ
 దయ్యె శ్రీ
 లోలుని చింతమానడు; బ ♦ లోద్ధతిజంపెదనన్ననక్కటా.

అయినగానిమ్ము. నాచేతులార జంపుటకన్న నీకూర్చి
 రార్యకు భయకర విషసర్పములచేత గఱపించి చంపించెద
 గాక!

వజ్ర—[చరిత్రవేసింది] దేవా! ఏమిసెలవు?

హిర—ఓరీ! నీవుసత్వరమరిగి పాములవాని నొకనిని కొన్నివిషసర్పములతోరమ్మని నాయుజ్జగా దోడ్కొనిరమ్ము.

వజ్ర—చిత్తము. (నిష్క్రమించును)

చరి—[నవ్వుచు] తండ్రి! ఆపదోధారకుడవను నీవా మము సార్థకమగునటుల నన్ను గాపాడబరుగిడి నచ్చితివా? నీదివ్యతేజోమూర్తి నాకన్నులకెంత యానందకరమో వర్ణింప గలవా? నిష్కారముగా నిన్నంతటిమెట్టితిని. [స్మృతి నభినయించి] ఏమిది? రాజసభలో నేనెంత యవివేకముగా నటించుచున్నాను? ఇప్పు డిచ్చలేమి జరుగుచున్నది.

హిర—[మండిపడి] ఛీ, కులటా, ఏమిజరుగుచున్న దా? నీవాపము పండి పోషించలగుటకు సిద్ధముగానున్నది. నోరుమూయుము. [అని నోరు మూయుచు]

చరి—హా, భువనైకసుందరా, పరమాత్మా, నాజన కు డిమనిమచులకు, కడుదడబడుచున్నావ రక్షిపును [ప్రవేశము నాగస్వరమూచుచు పాములవాడు, వజ్రకంఠుడు.]

పాము—దొరగోరండి, దండాలాడిబాబు, దండాలాడి.

[అని నమస్కరించును.]

హిర—ఓరీ, నీకడ భయంకర విషసర్పము లేమైనను గలవా?

పాము—బాబూ, దొరగోరండి, లేకేముడిబాబు, ఇయిగో, సూపుతానుసూడండిబాబు. [నాగస్వరమూచుచు]

కీర్తన—భగవదప్రసాదాగ్రం—వక.

పల్లవి—లేకా, నాగన్న, దొర । గోరు బగుమ
తిత్తరు ॥లే॥

అను—భారపాడుగుతోకమీద । పడగిట్టిలేసాడు॥

చర॥ కొత్తతాసుదీని తనా । గ్గయ్య సిర్తగించండి

కత్తిమీదసామూడి । కామండలదయలెండి ॥లే॥

2. కొండతాసునల్లతాసు । కోడితాసు, తెల్లతాసు
యెండికంటితాసుగాక । యెట్టతాసు, సుక్కతాసు
మొండితోక నాగునల్ల । ముట్టితాసులియిగోండి ॥లే॥

3. ఇనసపుములండిచాల । కసిగనుండునండి । వీటిపప
బువులుసూడండి । బయిటికెత్త సెలవిండి ॥లే॥

4. మనవిసేతు బాబయ్య । మాయబనుకురత్తకూకు
దినముపొట్టకొరకు పబుల । దేవిడిలకాపుండియ
ఘుచుదురామకవిదేవుని । కాళ్ళకెప్పుడు మొక్కుతాము॥

ఏలినోరిచెలవుకోచం సూత్తున్నానండిబాబు.

హిర—ఓరీ, విషసర్పము నొక్కదానినిదీసి దురాత్ము
డగు నీయర్చకుని గఱిపించిచంపుము.

పాము—అయ్యబాబో, అయ్యోరు, యింకేమయినా
బుల్లిఅబ్బాయిగారి ఆచలుంటాయాండిబాబు. యిచ మెక్కిం
దంటే గుటుక్కున పానాలుగుడ్లనుండి పోవామారాజా
వద్దండిబాబు, వద్దండి.

హిర—టరీ, మూర్ఖా, ప్రాణములను దీయుటకొఱకే
రావించితిని. సత్వరముగా నాయాజ్ఞను గావిపుము.

శాము—అయ్యోగు! నాకు తెలియ కడగడమండి
బాబు! బుల్లిదొరగోర్ని సంపదమెందుకండి బాబు.

వజ్ర—టరీ! నీవధికపరిసంగము చేయకుము. క్రభ
వులాగ్గిహింతురు. నీపనిని నీవు నెరవేర్చుకొని పొమ్ము.

శాము—చమించండిబాబు! చమించండి! ఏలినోరి
మాటకడుగు దాట్టానాండిబాబు! బుల్లిదొరగోరండి! యీలా
రండి! బాబు.

(అని దగ్గఱకులాగును)

పరిహార—(నవ్వుచు) నీలాచూనుచువిగ్రహమునకు శేష
తల్పును నాయాడచూడ నీపక్షములు మాత్రమేమి చేయ
గలవు? తండ్రి భక్తనరదా !

కరుణరాగము—తిశ్రీ.

హల్లవి—సమయమయ్యా! ననుభోగవగ ॥స॥

అను—కమలనయన ! గరుడగమన ! కలుషగహిత !
దేవదేవ ॥స॥

చర॥ చారునయన జావనూటి ! సర్పవిషముచేతనీదె! భార
మేమి జేసెదవో ! పదములూటి మొక్కుచుంటి ॥స॥

సాము—అబ్బో! కుష్టుయ్యా! నీపదాలుగిదాలు కట్టి పెట్టు. ఇక నా నాగుల తమాసాసూడు! పడగలిప్పి లేసాడి నియ్యంటే! నాసాయిరంగా! పైపేనాలు పైననే పోవాలి! రా! కుష్టుయ్యా! రా! (అని లాగి స్వరమూడుచు బుట్టవిప్పి) లే! నాగన్నా! నల్లతాసన్నా! వరాలకనులన్నా! పడగిప్పన్నా! (సామును కదల్చి చూచి) అబ్బో పంటిసిత్రోం! నాగన్నపడు కొని కదలడం లేదేమి సెపుమా! కుష్టయినికి మంత్రాలొచ్చు నేమోండి బాబయ్య (తెల్లపోవును)

శంబ—ఓరీ! సాములను పైకితీసి, బాలుని కఱపించరా!

సాము—సిత్తా, బాబయ్యా! సిత్తా, (అని సామును పైకితీసి తన్నే కఱచుచు) య్యో. య్యో, బాబోయి బాబోయి మారాజో నన్నేయేసి దక్షిగానో, దొరగోనో, యిసమెక్కుతుందండి బాబో, నాయితోకి కిబురెట్టండి బాబో, నాసానాలు కడదతున్నాయండి పబువుగానో చెలవిప్పించండి మాయితోకి పరుగెత్తుకు పోతాను మారాజో.

(అని బుట్టతో పరుగెత్తుకొని పోవును.)

హిర—(అశ్చర్యముతో) ఆహా! ఏమిది, చిత్రముగా నున్నదే నేడిలంచెడు తలపులన్నియు వ్యర్థములగుచున్నవి. పంచవర్షప్రాయుడగు నర్భకునంత మొందింపలేకున్న నాక్రమభు నామము కాల్పనా? (ప్రహ్లాదు నుద్దేశించి) ఓరీ వాచాట! నీకు

కాలమానన్నమైనది. తొందలపడకుము, నీమంత్ర తంత్రములు నాకడసాగవని తెలియుము.

కృష్ణ—తండ్రి, లోకైకేశ్వరమృగం నప్పరమాత్మ! డన్నిటి కాధారుడని యెరుంగు సుజ్ఞానులకు మంత్రతంత్రములతో బనేయున్నది.

హిర—మూఢాత్మా! నీభక్తికంతరాయ మొనర్పలేనని మంత్రము దలంపబోకుము. ఏహిరగములవలన లాభములేక పోయిన పోవుగాక, నీచేతనిషము ద్రావింపజేసియైన నీయనువులను గొనెద. (ప్రకాశముగా) ఓరీ వజ్రకంఠా!

వజ్ర—దేవా! ఏమిసెలవు?

హిర—నీవు సత్వరమరగి యొకపాత్రతో గంభీరమును దీసికొనిరమ్ము పొమ్ము.

వజ్ర—చిత్తము.

(నిష్క్రమించును)

హిర—(కోపముతో) ఓరీ మందుడా! నీవాహరిభక్తి మూనెదవా? విషము గొలి బచ్చెదవా?

కృష్ణ—తండ్రి! సర్వభూతదయాళుడగు నాశ్రీహరి దలంపు మానుటకన్న, బుద్బుదప్రియమగు నీజీవితముపై నాశవదలుకొనుటయే శ్రేయోదాయకమని మనవిశేయుచు న్నాడ.

(ప్రవేశము; విషపాత్రతో వజ్రీకంఠుడు)

హిర—ఓరీ! ఆపాత్రను వానికిచ్చి, దానిలోని విషమును ద్రావింపుము.

వజ్రీ—దేవా! చిత్తము! రావయ్యా! కుట్టయ్యా! హరిమాట విడుపునుయ్యా! బాబు! ఎందుకు చచ్చిపోతావు?

ప్రస్థ—(పాత్రను పుచ్చుకుని) ఆర్తతాగపరాయణా! అన్నిటికిని నీవేగలవు. (విషమునుజూచి) ఈ! లేదీ!

2. గరళమందు నీరూపమే । గానబడుచున్నదింక । మ

రణమేలగల్గునాకు । మఱితునన్న మఱిపురావు ॥న॥

నాకిది ముమ్మాటికమృతమగుగాక (అని ద్రావింపును)

హిర—(ఆశ్చర్యముతో, ఏమి?!) కమ-వోద్యముగా నున్నది! విషముగ్రోలి చానకున్నవాడింకెవ్వధిమరణించుచు? చ॥గరళముగ్రోలనమృతముకై వజ్రీ; హాపముమారదెందును

ధరవదనంబు గందకము । దంబలరారెడు; సామృత్తిగ

బ్బురముగ శ్రీహరియనుచు, బూర్వపునీతిగ మాటలాడునే

కరణిని వీని జంపుదును, కార్యముమీచెనికేమిసేయుదు.

అయిన గానిమ్ము. ప్రియత్నలోపమేల నొనరింపవలయు (ప్రకాశముగా) ఓరీ! వజ్రీకంఠా! నీవు మందపాలాది రాక్షసవీరులతో వీనితెక్కలు విఠిచికట్టి, మహారణ్యాస్త్రాంతమునకు దోడ్కొనిపోయి, కత్తులతో నఱియు, కర్వులతో కిఱాగి భాగ

ముననుండి క్రిందికి బడదోసియు, మదపుటనుగుల కాళ్ళచే
మట్టించియు, మాటలందు దోసియు, మహాసముద్ర మధ్య
మున బడవై చియు, వివిధోపాయములబన్ని జంపుడు. మీ
రతిశ్రేణుముగా పొందు.

వజ్ర—చిత్తము (ప్రహ్లాదునితో నిష్క్రమించును)

హిర—శంబరా! నేడు నామనంబంతయు బాడైయు
న్నది. కంచవర్ష ప్రియుడగు నర్భకు డెన్ని సాధనములనైన
జావకున్నాడేమనందును? కాని దేవి జరుగునో చూచెద
గాక. నేటికి కొలువు చాలింతము.

శంబ—చిత్తము.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

(తెరపడును)

శ్రీ
శుభమస్తు—అవిఘ్నమస్తు
శ్రీ పంచముఖి వీరహనుమాత్ శుభస్సమః

ప్రహ్లాద నాటకభజనకీర్తనలు

పంచమాంకము.

పృథమరంగము—పురవీధి.

[ప్ర]వేశము: కరములకురిత్రాళ్ళతో ప్రహ్లాదుడు,
వజ్రకంఠ ముచ్చిపాలురు.]

ప్ర—ఓ. కరయుగము మోడ్చి నమ ! స్కారంబొనరింపలేను
పరమాత్మా! శిరమునంచి బ్రహ్మతీతృగైకొనుమిదె!
మంద—ఓహీ! నజ్జికంఠా! నీచేతిలోనికత్తి పదునుగా
నున్నదా?

వజ్ర—మందపాలా! పదును గిడు నొదుకురా? మొ
న్న మనకాళిజాతర కెన్ని మేకలెగిరినియిరా! అంతకన్న నీకుట్ట
డెక్కువటరా? ఒక్కప్రేటుతో భూమిమీద బుర్రాడదా!

ప్ర—హా! నాతండ్రీ! నీవెందున్నావోగదా?

సీ. పాలింపవా! మాట • నాలింపవా తుడ్డి

కోపమా నేజేయు • పాపమేమి

పగయేలరా కంటి • కగుపింపరా దేవ

నిగమాంతవేద్య యో • నిర్వికార

మరచితివా లేక • వెరచితివా నన్ను

కాపాడరావేల • గరుడగమన

భర్తమా నీకు నా • కర్తమా కాసింత

దయలేదె బలుమారు • దలచుచున్న

తే. గీ. తండ్రిదండించుచున్నాడు • తాళజాల

బాధలకు దిక్కులేదయ్య • పరమపురుష

కరుణశరణాగతత్రాణ • విరుదుసార్థ

కముగదరిజేప్పుమిక నమ • సాకరమయ్య.

నజ్జి—కుష్టో మొయ్యో యని యేడ్వకపోతే మీతం

డ్రిగారు చెప్పినట్లు నడచుకోరాదటయ్యా, కుష్టుయ్యా ఇంత
గొడవెందుకు? చావడమెందుకు?

మంద—అబ్బా, పోనీరా, మనకేమిరా, అయినా
గరాళం మ్రింగినోడికిక భయమేమిటిరా? యీకుష్టుయ్య చా
వుమాటకేమిగాని మనకు తీరికలేకుండా దుంపశంపుచున్నా
దురాబాబు.

[ప్రవేశము: రోజుకొనుచు లీలానతి విద్యమోషి.]

లీలా—హకుమారా! నవమోహనాకారా! (ప్రహ్లా
దుని కాగలిచుకొని యేడ్చుచు) నేనాతపాపాత్మురాలనురా
తుడ్డి.

తైలాగ్

శ్రీరత్న—జుగ్లా రాగం—చతురశ్రీ.

పల్లవి—కన్నతండ్రి నీకప్తము । కన్నులారజాడజాల॥
అను—చిన్నికొడుకతండ్రి కదురు॥ బెప్పకన్నవినవైతివి॥
మిత్రీ—పిన్నపు మంచియు చెడ్డయు । బెద్దలుబెప్పిరి
రంమను॥ మన్ననసేయక శ్రీహరి । మాట
ను దలుపకమానవు ॥క॥

పద్య—

పల్లవి—కనులనీరుబెట్టికన్ను । కన్నతల్లిభయములేదు
అను—దినములిట్టులుండబోవు॥ దేవదేవులబాధించుము
మిత్రీ॥ మనమునగుండకు సర్వము । మాయగ నెంచుముజ
న్మము । ఘనరునియెంచకు శీవులు । కల్పిత నాటక
బొమ్మలు ॥క॥

లీలా—నిన్ను బాసి నిముసమైన । నిలువలేనురాతనయా॥
కన్నకలపుదీర లేదు । గదరా, నాముద్దలయ్య
మిత్రీ- బన్నముదొలగియు నాకను । సన్నల మెలగిన జా
లును । చిన్ని కుమారా, ముద్దల । చిలుకా, కొడు
కా, కొడుకా ॥క॥

ప్రహేళిక—కనగహరియు వినగహరియు । కాలమెల్ల హరి
తోడను । జననిసంచరింతునాదు । జన్మహరికి దత్త
మయ్యె ।

మిత్ర! వినుమిక శ్రీహరివిక వను । విశ్వము ప్రళయము
గానీ । తన యుచి కొఱకై నగవకు । తల్లి ఋణమిక
దీరెను ॥క॥

నీ. — (హఃఖముతో) అయ్యయో! నాముద్దుల తండ్రి
నీకీ వైరాగ్యమెటనుండి వచ్చెనురా! నాయనా!

సీ. ననుగన్నదండీయో ♦ నాపెన్ని ఛానమా

నినుబాసి క్షణమైన ♦ నిలువలేను

వలదన్నవినబోవు ♦ వైరాగ్యమేలరా

మానరా నినుబ్రతి ♦ మాలుచుంటి

జనకుని కెదురాడి ♦ జనదన్న! నాయన్న

క్షేమమెఱుంగుమా ♦ చిన్నికొడుక

కనులార నినుజూచు ♦ కొనలేనగా ప్రేమ

దీక్షాగ ముగ్ధుడ ♦ నేరైతి

తే. గీ. పాలబ్బలవాడి వ ♦ రాలమూట

రత్నములరాతి పాపాత్ము ♦ రానికికను

దీరె ఋణమక్కడి! కడి ♦ సారమైన

జూచుకొందును మొగమెత్తి ♦ జూచుమయ్య.

అబ్బా! నాకడుపు పగిలిపోవుచున్నదిరా బిడ్డా! స్వర్గరత్న,
ఖదిత భుజాలాకార మోర్చని నీబాహువులు, రజ్జబంధన
మ్ముల కెట్లోచ్చెనురా తండ్రీ! సాధాగ్రభాగదోలికలదాడు
లూప సూగుసుకుమార కోమలమగు నీశరీరము పరవశిఖా
గ్రభాగమునుండి బొడ్డింప నొప్పకుండునట రాపట్టి! వంశవర్ధ

నుడవగు నీవంటి సుతుని గోల్పోయి, నేనెట్లు మనియుందు
నురా నాయనా! ఆగర్భశ్రీమూతుడ నగుదువనుకొంటినిగాని,
నిష్కారణమడవిపాలైపోదు వనుకొనలేదురా! కొడుకా!
(రోదనము చేయును.)

ప్రహ్లా—అయ్యయ్యో! వెట్టితల్లీ! మందభాగ్యుడనగు
నాకొకడుల కేచ్చెదవమ్మా! కట్ట! రాణివాసమైన గణిం
పనీక, పుత్రమోహము నిన్నెంత చేయుచున్నదమ్మా!

డైలాగ్—కీర్తన—హి, ముఖారిరాగం—తళి.

పల్లవి—విడుపు మమ్మో! నీ! కొడుకను మోహ
వేశము ||వి||

అను—కడుపుబగుల నడలకమ్మ! కన్నతల్లీ మఱిది
పామ్మ ||వి||

చర|| వినుము తనువశాశ్రీతియు, విడనవిరణములుదేహికి!

ననుభవమే దీనికింత! మోహైర్యమిదేమున్నది ||వి||

లీలా—కల్ల—మఱువజాలరా! సుకుచారా! నీమువ్వమోము||మ||

అను—నిలువేదకు బిచ్చెనె! నీకీగిత్తుట్టదేమొ||మ||

చర|| పట్టభద్రుడౌదు వెపువో! పరిపాలన జేతువనుచు!

పుట్టడాశతోనుంటిని! పుత్రా! నిర్భాగ్యురాల ||మ||

ప్రహ్లా—కలవాటిది సంతారము! కలిలేములస్థిరములు

తెలియమాయజగము దేవ! దేవువొక్కడే నిత్యము ||వి||

లీలా—గతమున నేనెరికిట్టి! గర్భశోకమిడినానో!

సుతునికొకకు నేడ్చిలుల! శోకింపుచునుంటి నకట ||మ||

వజ్ర—చాలు! చాలు! మీయేడుపు లంతకంతకే

క్కువగుచున్నవి. మహారాజుగారువిన్న మాకు మాటవస్తుం

దమ్మా! ఇక నాగుటకు వీలులేదు. రావయ్యా! కుష్టయ్యా!
(లాగును)

లీలా—అయ్యో! పాపాత్ముడా! గట్టిగా లాగబోకు
ము మానాయన చేతులు నొప్పలుపెట్టును. కట్టా! నాబంగా
రుతండి! నీకరములెంతకందిపోయినవిరా!

మంద—ఈమార్తేమునకింత గిజగిజ లాడుచున్నావ
మ్మా! కనుకున్న శిరమునకు, కాలువవలె రక్తము ప్రవ
హించునప్పుడేమిచేసెదవు?

లీలా—(బిగ్గరిగా నేచ్ఛును) అయ్యో! అయ్యో!
నేనేమిచేయగలనుత్తే! నవరూపములుమోసి, నిన్నుగాంచి
నీకెప్పటికేలోటు జగుగునోయచు కీతిచే స్వయముగా కన్ను
లలోపెట్టుకొని, పెంచుకొనుచుంటినిరానా నా! నేటితో నీ
ముద్దుముచ్చటలు చూచుకొనుటకు, నాకన్నులు కాలిపోవు
నా? నీవు నాముప్పుగదిపురువనుకొను యానలీనాటితోదీర
నటరా! కొడుకా!

మంద—అమ్మగారూ! మీపాదాలకు దండాలండ
మ్మా! కుష్టాయిన్నిడిసిపెట్టండి! రాజగారునిన్న మాశిరము
లూడ్చి నేస్తారు. మాబిరుకంతయు పోవునుతల్లీ!

లీలా—ఓయీ! ఘడియలమీద మృత్యువునోటబడు
టకు సిద్ధముగానున్న నాముద్దులరండి! చిలుకవలుకులొక
కొంతతదవు వినుటకై న, తల్లీకీమార్తేపు స్వతంత్రములేదా!
న్యాయాన్యాయ మెఱుంగకయే ప్రభువు మిశిరము లూరక
ఖండించునా?

ప్రజ్ఞా—తల్లీ! తీవ్రమగు రాజాజ్ఞ నెఱింగియు, వీరి ననుటవలన ప్రయోజనమేమున్నది? అమ్మా! నిష్కారణమే ల వెట్టిపడెదవు?

లీలా—(ఏడ్చుచు) అయ్యో! నాదెంత మొండిబ్రదు కురా! నాయనా, ఎంతఘోరకృత్యమును నాకన్నులార జూ చుచున్నాను. హా! నాధా, మనకొడుకడవిపాలై పోవుచున్నా డనియైన దయలేకపోయెనా, కడుపారగన్నకొడుకే? వంశ వర్ధనుడే, మనముపించెడు వృక్షమును మనచేతులతో నఱికి వైచుట భావ్యమా, తెలిసియో తెలియకయో, చిన్నతన మగుట నిదిరించినను, మందలింపవలయుచుగాని, మరణశిక్ష విధింతురా?

ప్రజ్ఞా—అయ్యో, నామూలమున నిండకన్నెఱుగని పరమసాక్షిని నీవెంత క్రోధ మొందుచున్నావు తల్లీ, నాకేమి యు భయములేక. నీవింటి కరుగుము.

లీలా—(దుఃఖముతో కన్నీళ్ళుగార్చుచు) అయ్యో నాయనా, నీవు మరణమునకు సిద్ధముగానేగుచుండ నికనాకిం టివద్ద నేమాన్నదిరా, కన్నకడుపు గాల్చుకొని మొండినై నే నెట్లు భూమిమీద మనియుందుచురా.

సీ. నిరంతంబు హరినామ * స్మరణసేవానంద

పారవశ్యమున నో * ప్సారులండి)

కురకాంతలను మాతృ * భావంబుగాజూచి

ముదముతోబూరించు * ముద్దులయ్య

కలనైనమరియు న ♦ వ్రసలకైన నినుమంత
 బొంకియెటుంగని ♦ పుణ్యచరిత
 సర్వభూతములందు ♦ సమతత్వమేర్పడ
 నాదరంబునబోయి ♦ నట్టితనయ
 తే. గీ. ప్రియమైదేండ్లలోదీర ♦ నాయువెల్ల
 కాలవిపరీతమిట్లుండ ♦ కన్నవాడ
 పున్నవాడవునీవె నా ♦ కన్నలిట్లు
 గాలెనేమందు నిర్భాగ్యు ♦ రాలనకట.

నాయనా! ప్రహేళికా! నేనెంతపాపినో, నీబంగారుగిన్నెలో నిం
 త పెరుగన్నమైనకలిపి చేతితో దినిపించుకొన లేదురాతండ్రీ !
 కొంచెము భోజనమైన చేయుమా నాయన్నా!
 ప్ర—అమ్మా! నాకు భోజనమక్కరలేదు. నాకాకలి
 యగుటలేదు.

లీలా—అయ్యయో! అట్లుగాదు. కొంచెము ఫలహార
 మైనబుచ్చుకొనరా తండ్రీ!

ప్ర—లేదీ! నాకేమియువలదు. జన్మజన్మాంతరముల
 నైన నీబుణముమార్తము దీర్చుకొనలేనని మనవిజేయు
 చున్నాను.

లీలా—(కన్నీరుగార్చుచు) అయ్యో! అయ్యో! నా
 తండ్రీ! జన్మజన్మాంతరములకైనను బుణముదీర్చుకొనలేనను
 నీపలుకుట నాగుండెల్లుగొట్టుకొనుచున్నవోచూడుమురా
 నాయనా! ఇక నేనెట్లు జీవించునురాకొడుకా? దైవము కంటి
 * నీవెంతబరువైపోతివిరావిడ్డా? [యెప్పును]

ప్ర—[బ్రతిమాలుచు] తల్లీ! నామాటవినవా! నిన్ను బ్రతిమాలుచుంటినిగాదా? అబ్బా! నీవిక మామెంటరాకూడ దమ్మా! పురమువిడచి చాలదూర మరుదెంచితివి. సాగనంపు బాధువులు జలాశయముదాటి రాకూడదందురదిగో, భవాని కోనేరు. నామాటవిని నీవికనింటికరుగుము.

లీలా—(గుండెలుబాదుకొనుచు) తాడ్రి! కనిపెంచి తుదకు నీకష్టము కండ్లజూచుచున్న పాపాత్మురా లీమేకేమి జెప్పదువునాయనా! (యేడ్చును)

ప్ర—తల్లీ! నన్నేమి చెప్పమందువు? అబ్బా! నీదుఃఖము చూడజాలకున్నానమ్మా!

సీ. కడుపారగన్నటికి ♦ కొడుకునుశిక్షించె

ననినీవు పతివైని ♦ మలుగకమ్మ

జగధీశువైరాటు ♦ తగడుచుదొడ్డితో

మంచిమాటగ మాని ♦ పించవమ్మ

అవసానముపై నైన ♦ నధిపుజాహరిజేరు

మంచు బేమించి దీ ♦ వించవమ్మ

మాటిమాటికిపునఱి ♦ మరణాబుమదిలోన

నొచ్చి నేబనలు చిం ♦ తించకమ్మ

తే. గీ. తీరెఱుగుమక్కటా! కడ ♦ సారిసీకు

నందనముజేయుచున్నాను ♦ దెందమందు

మరణమొందుదుననిలేశ ♦ మాలేమైన

భయము లేదమ్మ నెలవిచ్చి ♦ బంపుమమ్మ.

లీలా—హా తండ్రీ! నీపల్కులేమియు నాకర్ణరంధ్రము
ల బడుటలేదురా, నాయనా, పశ్చిమా! పశ్చిమా!

(మూర్ఛిల్లును.)

పశ్చి—(ఆశ్చర్యముతో) అయ్యో! అయ్యో! అమ్మగారు
మూర్ఛితులైనారు. ఇప్పుడేమి చేయవగును? విద్యుమౌక్తి! నీ
వీమెకు శైతోపచారము లొసర్చి మెల్లగా నంతఃపురమునకు
దీసికొనిపోమ్ము.

విద్యు—చిత్తము. (శైతోపచారములొనర్చును.)

పశ్చి—హా! పరమాత్మా! అవసానకాలమందైనను తని
విదీర నీకు మొక్కుటకు కరయుగబంధనమ్ము లభ్యంతరము
పెట్టుచున్నవిగదా?

(4) శరణుశరణటంచునీదు । చరణయుగముగొల్పుచుంటి
సరమరేలకన్నతండ్రి । పరిపాలన జేయుమింక ॥స॥

(నిష్క్రమింతురు.)

(తెరబడును.)

ద్వితీయరంగము—సభాభవనము.

(ప్రవేశము:—హిరణ్యకశిపుడు, శంబుడు, శకుని కొందఱు రాక్షసులు)

హిర—సదినశేఖరులారా! వైరిమార్గాను సార్యము, కులదోహియు, వివేకశూన్యులగు, నర్హకు విఘ్నోపాయముల జూపించు ప్రయత్న మొకవంక బాధింపుచుండ నేడు నామనంబాక దుస్స్వప్న కావణాబున ద్విగుణీకృతమగు కలత వడినది.

శంబ—దేవరా! భుజబలోర్వికృ విజయులరగు తమ కంఠభయోద్రేకమగు నాదుస్స్వప్న విశేషములేవియో విన గోరుచున్నాము.

హిర—శంబరా! వినుటయేకాగు, నిక్కముగా మీ కెల్లరు ప్రతికీయ నాలోచింప వలసియే యుండును.

కీర్తన—భూపాలగాగము—చతురశ్శి.

పల్లవి—అకస్టింపుడు | సచివలార హృద | యాదో శంబగు నాదుస్స్వప్నము || ఆ ||

అను—లోకాతీతుడనగు నాకన్నుల | లోగన్పించెను భీకరవిగ్రహ || మా ||

మిత్ర|| ప్రాకారముల వరుసగదాటియు | ప్రళయగర్జనము సేయుచునటునిటు | లోకాడించుచు పాదఘట్టనము | తృప్తిపడగ జేయసాగెవితరగ || నా ||

2. కరములు దీర్ఘము లాకర్ణాంతము । కన్నుల నిప్పులు
గ్రీక్కుచూడెనన । శిరమునజూలు, విశాలవక్షమును!
శ్రీకరకదయుగమాకారంబును!

మిత్ర॥ నరసింహాకృతిదోచె కేవలము । నరుడుగాడు మృగము,
గాడు చూడగ । ధరణీస్థలి మున్నెన్నడెఱుగము ।
ద్వంద్వరూపసందర్శన చిత్రము ॥ఆ॥

3. నిమరబోవు నన్ను మేలుకొలిపియు । నీకిపుడెవ్వడు
దిక్కగురా! యని । గదిమి మీదికుటికి వాడినఖముల!
కంతనాళమొడిసిపట్టి గర్భము!

మిత్ర॥ చదునుజేసి జీరిప్రేవులెడపెడ । జుడెమ్మువైచుకొ
నియురక్తము । ముదముతోడ గోలిచాపెనాతని ।
మూర్తిదలున భయము నోచుచున్నది ॥ఆ॥

ముజగులు చొక్కపెట్టినవచ్చిన తృణశ్రాయముగా నెంచు
నాలోటి మహాసేరుని సైతమా భయకర విగ్రహ మొక్కింత
తడవు గలగజ లాడించినది కేసుదును? ఆహ! కాలవై
పరీత్యము?

శ. బ — దైత్యరాకెందా! నిష్ఠరలోగాంచిన భయకర
విగ్రహమునెంచి చమకిత విచారింపవలయునా? స్వప్నవృ
త్తాంత మెన్నడైన నిజమగునా? రణోరుడవగు నిన్నెదిరించు
నంతటి వాడీతిభ్రువనముల నెదైన గలవా?

హిర — శంబరా! ఎన్నడట్లనబోకుము? కాలగతివక్ర
తనొందిన నెంతటివాడైన నేమి? మహాబల సంపన్నుడస్మత్స
హోదరు మృతికెట్టి కారణమున్నది?

ఉ. వీరుడు, ముజ్జగుబులొక ధీప్రీతి వచ్చిన దీసిపోనిగం
 భీరుడు, దేవతాగణము ధీతిల నాకముగెల్పెనా మహా
 శూరుడు, మత్సరాదరుని సూక్ష్మనరాహముగాదెవచ్చినం
 హారముజేసెమున్నునన ధోయతనొంటిగబోయిడీకొనన్.
 కావున నామనంబప్పటినుండియు నిట్టివిపరీత విహ్వలులకెంత
 యో ననుమానించుచుడును.

శకుని—దేవా! వద్దొక పరశ్శాసితండవగు నీకెట్టి
 వారివలన నినుమంతయైన, హనిచేకూరదిది ముమ్మాటికి
 నమ్ముడు.

హిర—అయిననగుగాకి! ముగమేనుకొందుడ రాదను
 విషయమును ప్రకటింపుమోగిని. నేడేమాభాగ్యుల వారి కను
 దయచేయలేదు. కులగురోపదేశమునగాని, నామనంబూరట
 గల్గునటులదోచుటలేదు.

(ప్రవేశము:- హస్తాంగుల, నర్తకగర, ముగపాలురు)

6. హరినారాయణకేశవ । చుమ్యతాగోవిందానుని । స్మర
 ణశేతు ననంతము । స్వామిరామకః పదుని ॥స॥

హిర—(ఆశ్చర్యమభినయించి కోపముతో) ఏమేమీ!
 ఈనిర్భాగ్యునికను సడవుచై నాకన్నులయెదుట గానబడుచు
 'స్వాహా! ఓరీపవ్రీందా! ఏమిజరిగినది? మీరేమేమిశిక్ష లొన
 రించిరి?

వజ్రి—దేవా! తమయాజ్ఞానుసారముగా నీయర్థకు
 కరముల కురితాళ్ళు బంధించి ఘోరారిణ్యప్రాంతమునకు
 గొనిపోతిమి.

హిర—తరువారే!

వజ్రి—తరువారే నోపా! వధ్యశిలనెక్కించి పదునుగల కత్తులతో నిలువంకల దెగవేయ శిరమూడకపోవుట యేగాక మాచేతిఖడ్గము లటునిటు చెదరెను.

హిర—ఓరా! పదునుగలకత్తులే మొక్క నోయెనా? తరువారే, తరువారే.

వజ్రి—అటుపిమ్మటనోమహారాజా! కసిదీరక మేమెంతయో, బిక్కిమొగముల లేనికోపముచెచ్చుకొని బాలునత్తి పర్వతశిఖాగ్రభాగముచుడి క్రిందికి దొర్లించియు, హాళియాగ్నిలోవైచియు మదపుటనుగుల పాదములచే మట్టించియు, మహాసముద్రమధ్యమున బడద్రోసియు, వివిధోపాయములను శక్తివంచనలేక బ్రయిన్నించి విఫలమైనాము. అన్నిటిని నారాయణశబ్దమొక్కటిదక్క మారాష్ట్రకుసరికదా లేకమాత్రమైన చలిపకుండుట తుదకు మాప్రాణములువిసిగి వీనిని దేవరవారిసన్నిధికి నీచ్చుకొనివచ్చితిమి.

హిర—(ఆలోచనమభినయించి) ఏమేమీ! ఇంక వీని నే యుపాయమునజంపింతును? (కోపముతో) ఏమిరా! కులద్రోహీ! నీకు మరణాంతము నాచేతులతోనున్నది గాబోలును మరిల దిరిగి వచ్చినావు. ఏరా మూర్ఖుడవు?

వజ్రి—అండ్రీ! జననమరణములొకరినశమగునా? మృత్యువాసన్నమైనగాని, బలాతిలేకముగా నొకరినొకరు హింసింకగలరా? వ్రక్కతికి లోబడి నీసంతయు వినకున్నావు?

చ. వినుముసమస్తజీవులకు విశ్వమయుండు; పరాత్పరుండు; కర్తన; నొకప్రాణికెందయిన దైవమెఱుంగమిహింసజేయన వ్యనితరమాను; ప్రాకృతులు వలెదుమాటలుగట్టిపెట్టుమో జనకదురాగ్రహంబుడిగి చక్రీపదంబులనాశ్రయింపుమీ. భూతభవిష్యద్వర్తమానములనైన భగవదాదేశములేని యంశ మిసుమంతయైననుండదు. అజ్ఞానాంధకారమువబడివెదకులాదు మనబోంట్లకా నిగమగోచరుచర్య లగమ్యమములు.

హిర—(కోపముతో) ఓసీ! దైత్యకులాంతకా! నీచార్భకా! మేరమీఱిన నీవాగ్ధోరశనిక గట్టిపెట్టెదవా? లేదా?

ప్ర—(నవ్వుచు) జనకా! నీవెంత యవివేకమున బడుచుంటివి? హితముగోరి నేనచిచుఱుఁగు- లిసుమంతయు నీకు రుచింపకున్నవిదేమి పార్థిబ్యము?

కీర్తన—సావేరిరాగము—చతురశ్రి.

పల్లవి—జనకా! యీపార్థిబ్యమే । లాననుగన్న ॥జ॥

అను—మనవినిచాలించి । మాధవునర్పించు ॥జ॥

చర॥ తినుపిశాశ్వీతమయ్య । దారాపుత్రులుహితులు

గనగిఱుణస్థులు । కల్లసంసారము

మిత్ర—జననమరిణసూత్రమెందుడప్పుడు । సకలజీవకోటి సరసిభ్రాచెడు । ఘనుడునిర్వికారనిర్వికల్పుడు । కర్మరహితుడొకడుగలపనిత్యమ ॥జ॥

(2) జగము సర్వము మాయ । శత్రువులొగ్గురు । త్రిగుణములకుజాట । దిరుగుచునుండురు

86:

ప్రహ్లాద భజన కీర్తనలు.

మిత్ర! పగబూనియు వెనువెంటనుదగిలియు । భక్తిని
జోసియు నిద్దరముంచియు । భగవంతుని దెలియంగగోరి
నను । పాపపుంజముల నెత్తికిదెత్తురు ॥జ॥

కావున నానుడులాలించి భగవదపరాదము సేయవలదు.

హిర—ఓరోరి! వంశకళంకా! నీవునాకు హితముమ
ప్పుచుంటివా? నీజీవితమెంత బలవత్తర మైనదిరా?

సీ. గరళమిచ్చిననీవు • కడతేరకున్నావు

ప్రహ్లా— కేషతల్పుండు • రక్షింపకున్న

హిర—పర్వతాగ్నిమునుండి • బడదోసిననుబోవు

ప్రహ్లా— గిరిధరుండెప్పుడునా • దరముజూపు

హిర—జలధిలోదోయంగ • జావకున్నావురా

ప్రహ్లా— మత్స్యవతారుండు • మఱువబోడు

హిర—ఆయుధంబుల గూల • వైతివిరామూర్ఖ

ప్రహ్లా— చక్రిధారుడనాకు • శరణుగాజె

హిర—తే. గీ. సాధనములేదె! నీచావు • జరుగదనుచు

దలచుచున్నావు గాబోలు • కులకళంక

ప్రహ్లా— సాధనములేదు; నేజావ • జాటిజెప్పు

వాడ; ముమ్మాటికిని దైవ • మేడనుండు.

హిర—(కోపముతో) ఛీ! మూఢాత్మా! నీవధోపాయ
మగు సాధనమేలేదా? నిష్నానసరళమును రక్షించునందు వా
డేవుడేదిరా? ఎచ్చోట దాగియున్నాడురా?

బ్ర—తాడీ! సర్వాంతర్యామియగు భగవంతునికొక
బ్రదేశము నిర్దిష్టమైయుండునా?

కీర్తన—మోహనరాగం—చతురశ్ర

పల్లవి—వినుమయ్యా! వేద । వేద్యునిచరితము ॥వి॥

అను—భునుడగు శ్రీధరు । కథలమృతమగు ॥వి॥

చర—కలశీభూమిని । కలదామిటిని । కలదంభానిధి ।

కలవన్నింటిని । నలుకొలందున । నారాయణుడే ।

బలవంతుడగు । పృథువుని చెలియుము ॥వి॥

2. అండపిండ బ్ర । హృదయమయిందత । దుండని తావే
యిందమ చెలియగ । చండశాసనుడ । ఖండుడు సర్వము
నిండిజగంబుల । మోడుగ నేలును ॥వి॥

(3) కలహముమానియు । కమలాక్షుని పద । కంజములకు
నమస్కార మొనర్చుము । తెలపుముహూతో । తగవే
లనునా । తాడీ తనయుని । దయజాలిపుము ॥వి॥

హిర—(కో. మతో గన్గియనుటికి పృష్ఠాదుని జాట్టు
పట్టుకొని గవి నర్త) ఒకోరి! నీచమతీ! నీదేవుడన్ని తావులను
గలపటరా! అయిన నాసభాస్థానమందంతటను నిండియున్నా
డందునా! ఏదీ, చూపమీస్తంభమున జాపుము (గడతో
స్తంభమును మోడుచు)

చైలాంగీర్తన—తోడిరాగం—తిశ్ర.

పల్లవి—శౌరియేషిరా! సభా! స్తంభమునందున్నాడా ॥శౌ॥

అను—కూర్చు, నియతిచోరు, దురా । చారు, నిందుజూ

పెట్టుము ॥శౌ॥

చర॥ మదమహాతు డింబకయను । నదనంబున కంపువాడ ।
కడలవేమి? చక్రిగిరి । గాయనేమొ జాతునిక ॥శా॥
పృథ్వీ—పల్లవి—కరుణజూకుమా నా । కన్నతండ్రి
మొక్కుచుంటి ॥క॥

అను—శిరమిదె ఖండించుమొక శ్రీహరి నెగ్గాడబోకు॥క॥
చర॥ భువనములన్నియు నిడిన । పుణ్యాస్మకుడేల సభా
భవనంబున స్తంభమంద । పృథ్వీముగాకయుండు॥క॥
హిర॥ ఏడిర! నీదేవుడేడి । యెచ్చుపాడె జూపుమోరి
చూకుమర్భకా! తులువా! ఏమొక పేరిలబోకు॥శా॥

(స్తంభము ఫెళిఫెళి మనును)

పృథ్వీ—అడుగో! నాతండ్రిగో! యగుపకుచున్నాడడుగో ।
విడిచిపెట్టి మిగ నన్ను । విశ్వాభర! జయజయజయ॥క॥

(జయ జయ ధ్వనులతో నృసింహమూర్తి పృథ్వీమగును)
నృసిం—(కాద్యముతో) ఓరోరి! కూరిన క్తంచరా!
ఏడిరా! నీసాహసమిక నాకడజూపుము.

(మిడికులుకును)

హిర—(స్వగతమున) ఆహా! స్వప్నవృత్తాంత మిటుల
పరిణమించినది. నిరంతరభగవదారాధనా తత్పురుషగు బాలుని
తెగ్గుతలంప తుడకు నాగతి యిట్లయ్యెను.

నృసిం—(హిరణ్యకశిపుని పొట్ట జీరి రక్తమును ద్రోవును)

(ప్రవేశము:—లీలావతి)

మహాత్మా! రక్షింపుము! రక్షింపు! (నమస్కరించును)
 ప్రహ్లా—(కరములుమోడ్చి) దేవాదిదేవా! నృశింహస్వ
 వతారా! ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి!

కీర్తన—మోహనరాగం—తిక్క.

పల్లవి—దయను శాంతిగనుమయ్య । దైవమా!
 నృసింహమా ॥ద॥

అను—ధయము దీప్తి . జ్యోతుషయ్య । భక్తవరద!
 బ్రహ్మతులికుడు ॥ద॥

చర॥ నిన్ను దెలియవరముగాను । నిఖిలజనుల కాధారివి ।

సన్నతాగ! కోధంబుప! సహరింప బ్రార్థింతును॥ద॥

2. దుష్టదమున దెలియలేక । ద్రోహమొనర్చెను జన
 కుడు । కర్మసూత్రముది తప్పదు । గాదెయెంతవాని
 శ్రేయ ॥ద॥

3. ఘనమోక్షులించి మమ్ము । గాపాడుమటంచు నిన్ను!
 వినయమొప్పగొల్పుచుంటి । ననవరతము దేవదేవ ॥ద॥

నృసిం—ఓయీ! ప్రహ్లాదా! నీభక్తికి కడుమెచ్చితిని. పాపా
 త్మృదగు నీతండ్రి మృతికి వగవకుము. నాచే మరణిం
 చుటచేత వానికి శ్రవణ ప్రాప్తిగలిగినది. కొలది దినములలో
 నీకు నాసాన్నిధ్యము చేకూరునంతవరకు నిహసుఖంబుల నను
 భవింపుము. నీకువలయు వరములను గోరుమిచ్చెద.

ప్ర—దేవా! తమయనుగ్రహమున న్న నాకు మరొం
డువరమేల? అయిన నిట్లగుగాక!

తే. గీ. ధరణిసస్యసమృద్ధిమై ♦ దనరుగాక
ధర్మనూర్గాబు నాల్గుచా ♦ దమలగల్గి
ప్రభుప్రజనులను విక్షల ♦ భాతిగనుచు
నుల్లముల దైవభక్తి న ♦ ర్థిలుగాక.

సృసి—తథాస్తు!

(అ దటు నిచ్చుమితురు)

(తైరపమను)

సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

పతి—దీవా! తిరుగుతున్నామున్న వాగు నాకు
గురువు? నాకు విద్యాదాత!

వే. వే. కనకశర్మ, పా. కనకశర్మ
కనకశర్మ, పా. కనకశర్మ
కనకశర్మ, పా. కనకశర్మ
కనకశర్మ, పా. కనకశర్మ

కనకశర్మ—కనకశర్మ

కనకశర్మ, పా. కనకశర్మ

కనకశర్మ, పా. కనకశర్మ

కనకశర్మ, పా. కనకశర్మ

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

• సత్యహరిశ్చంద్ర భజనకీర్తనలు.

నాటకరూపముగా వ్రాయబడిన చక్కనికీర్తనలతో నిండియున్నది. హరిశ్చంద్రుని సత్యవాక్కులపాలనము, చంద్రమతి పాతిపర్యమహాత్యము, నక్షత్రమనిబాధలు మున్నగుకీర్తనలు చదువుచున్నకొలది విచారముదయింపకమానదు. కొద్దిపురులుమాత్రమే యున్నవి. వెల 0—12—0

ప్రకటన.

ఈపుస్తకములుగవన్న మెంటువారికాఫీసరటు హక్కురూపుప్రకారం నాకు కాఫీసరటు హక్కు కెందియున్నవి. ఈప్రతిభమును అంతగాని, కొంతగాని, ఇంగ్లండులోయున్న కీర్తనలుగాని యెవరైనా ముద్రించుకొన్నయెడల వారిపైఁద్రోమనము. కవీలు చర్యలు జరుపవలెను.

ఇట్లు,
గ్రంథకర్త.

వలయువారు,—బళ్ళ రామరాజు, తాపేశ్వరం,
రామచంద్రపురం తాలూకా, గోదావరిజిల్లా.

నో టీ సు.

లిఖితరూపకమైన నాయమమతలేని దిగియగ్రింథముల నెవ్వరు ము
ద్రింపఁగూడదు.

జు న్యోహననాటకము	0—8 —0
లంకాదహనము డిటో	0—8 —0
కుశలవ భజనకీర్తనలు.	0—8 —0
రామదాసు భజనకీర్తనలు.	❀ 0—10—0
సత్యహరిశ్చంద్ర భజనకీర్తనలు.	0—12—0

వలయువారు:—

బళ్ల రామరాజు,

తాజేశ్వరం, రామచంద్రపురము తాలూకా

తూర్పు గోదావరిజిల్లా.

అని వ్రాయవలయును.

15267

